Skildringer

af

Nyes, Schleppegrells og Helgesens Liv.

Af

O. Vaupell.

Udgivet af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme.
Tredie Tillægshefte til „Folkevennen“ for 1875.

Kristiania.
Det Mallingske Bogtrykkeri.
1875.

Indhold.

Forord.

Olaf Rye . . . . Side 1.

Frederik Adolf Schleppegrell . . . . — 33.

Hans Helgesen . . . . — 57.

Forord.

Med Glæde imødekommer jeg den fra Bestyrelsen for det norske Selskab for Folkeoplysningens Fremme modtagne Opfordring, at tilstille den Livs-Skildringer af de tre berømte Normænd: Rye, Schleppegrell og Helgesen.

Af disse Skildringer har de to sidste tidligere været trykte som Tillæg til de af Forfatteren for det danske Udvalg for Folkeoplysnings Fremme udarbejdede Skrifter: „Slaget ved Isted" og „Frederiksstads Forsvar." De ere ved den fornyede Udgivelse undergaaede enkelte Forandringer, væsentlig som Følge af, at de ikke længere knytte sig til de i hine Skrifter udførligere fremstillede Krigsbegivenheder. Derimod er Skildringen af Ryes Levnetsløb ny og ser her for første Gang Lyset.

Med Rye drog Forfatteren i Kamp i 1848, og han lagde Grunden til den Dygtighed, jeg har erhvervet mig i Krigsvæsenet. Kort efter at Rye var bleven forfremmet til Brigadechef, udnævntes jeg til Adjutant for Hærens Forposter og kom derved jævnlig i Berøring med Schleppegrell og Helgesen. Schleppegrell tog mig i 1849 til sin Adjutant; han kaldte mig sin fjerde Søn; og Helgesen kaldte mig sin Ven.

Schleppegrell, Rye og Helgesen elskede Danmark som sit andet Fædreland. Fælles for dem alle Tre var den nordiske Kraft, Hidsighed og Utaalmodighed efter at gjennembryde alle Hindringer. „Vi gaa lige paa," ytrede Schleppegrell. Han var den mest Opofrende, Rye den Gjæveste og Helgesen den Raadsnildeste. Det for

Normændene ejendommelige Stivsind, der er en god Soldats Egenskab, var hos dem dækket med et tykt Lag Fredsstøv i de underordnede Stillinger; men det gjorde atter sin Ret gjældende og skaffede sig Udbrud, da Herskerstaven kom i deres Hænder. De tre Helte have indristet sine Navne med uudslettelige Træk i alle Danskernes taknemlige Hjærter; og det er os en kjær Pligt at skildre deres Løbebane for deres norske Landsmænd, af hvilke der endnu leve mange, som med beundrende Lytten fulgte sine gamle Vaabenbrødres Færd, da Kampen stod under Jylland fra 1848 til 50, og hver Slag-Beretning var fyldt med Træk om deres følgeværdige Heltegjerninger.

F. T. Frederiksberg, December 1875.

O. Vaupell,
Oberst i den danske Hær.

Olaf Rye.

Olaf Rye

nedstammer fra en gammel Soldaterfamilie, der i fire Slægtled har beklædt overordnede Poster i den dansk-norske Hær. Olafs Oldefader, Paul Rye, var Chef for 1ste bergenhusiske Regiment; Bedstefaderen, Johan Henrik Rye, var Bataillonschef i 1ste akershusiske, og Faderen, Mathias Andreas Rye, var Bataillonschef i tellemarkske Regiment. Sidstnævnte var en ægte Soldat af Datidens Skole, streng og haard baade i Tjenesten og i Hjemmet. Olafs Moder, Elisabeth Johanne Lind, skildres af Alle, der har kjendt hende, som en elskværdig Kvinde, en blid og kjærlig Moder, der var fuld af Omhu for sin Mand og sine Børn. Ægteskabet var velsignet med to Døttre*) og fire Sønner, af hvilke Olaf var den næstyngste. Han er født

*) Af Ryes 2 Søstre blev den ældste gift med Foged i Øvre Tellemarken Florentz og blev Moder til flere Børn. — Hans ældste Broder, Valdemar, blev Officer, men tog tidligen Afsked og døde ugift paa sin Ejendomsgaard i Tellemarken. — Den næstældste Broder, Johan Henrik, som ogsaa en Tid havde været Officer, beklædte flere høje juridiske Embeder (Amtmand, Højesteretsassessor) og blev tilsidst Byskriver i Kristiania. Han var en ogsaa udenfor sin Embedsstilling højt anseet Mand og gjentagne Gange Medlem af Storthinget; skal have afslaaet flere Tilbud om at blive Statsraad. — Den yngste Broder Mathias boede ogsaa som Officer i Tellemarken, hvor han tillige virkede som en anseet Vejbygger, og blev inden sin Død Oberstløjtenant og Chef for Laurvikske Korps. — En Søn af denne er Amtmand i Søndre Bergenhus Amt og gift med en Datter af Byskriver Rye. — En af Byskriverens Sønner er Oberstløjtenant og Chef for Valders Bataillon; han deltog i den første slesvigske Krig under sin Farbroders Befaling.

den 16. November 1791 paa Forældrenes Gaard Bø i Bø Præstegjeld i Tellemarken, fire Mile nordenfor Skien. I sit 13. Aar blev han udnævnt til Kadet ved det norske Landkadetkorps i Kristiania. Efter fire Aars Studier aflagde han Officersprøven og ansattes d. 4. Maj 1808 som Sekondløjtenant ved det tellemarkske Regiment, det samme Regiment, i hvilket hans Fader var Bataillonschef, en ældre Broder, Valdemar, og hans tapre Vaabenfælle, Adolf Frederik Schleppegrell, vare Premierløjtenanter. — Krigen med Sverig og England var dengang i fuld Gang, og det Kompagni, Rye ansattes ved, besatte Strandbatterierne ved Frederiksværn, som det skulde forsvare imod Englændernes Landgangs-Forsøg. 3 December 1809 forfremmedes han til Premierløjtenant og sendtes tilligemed Schleppegrell i Aarene fra 1810 til 14 paa Opmaaling i det sydøstre Norge. Begge vare de Soldater med Liv og Sjæl og længtes inderlig efter i Kampens Alvor at bidrage sin Skjærv til Fødelandets Forsvar.

Øjeblikket kom, da Norge i 1814 rejste sig for at værne om sin Selvstændighed. Rye fik Befalingen over det tellemarkske Regiments 2den Jægerdivision, der var sammensat af 2det vestfjeldske og tinske Jægerkompagnier. Med denne Division, der først hørte til Staffeldts og senere til Arenfeldts Brigade, deltog han i Træfningen ved Hafslund samt i de haardnakkede Kampe paa Rolfsøen, ved Rolfsøsund, Isebro, Sannebro og Sannegaard, hvor Nordmændene gjorde Svenskerne Overgangene over Glommen stridig. Rye var modig til Forvovenhed, den Første, naar det gik fremad, og den Sidste paa Tilbagetoget. Han greb med Begjær enhver Lejlighed til Kamp, uden at bryde sig om han havde Overmagten mod sig. Kong Kristian Frederiks Ulyst til at fortsætte Krigen og den svenske Kronprinds Karl Johans Beredvillighed til at anerkjende Norges Selvstændighed gjorde en brat Ende

paa Krigen. Den 10. August 1814 sluttedes en Vaabenstilstand i Moss, ifølge hvilken de nationale Regimenter hjemsendtes; og Storthinget blev sammenkaldt for i Forening med svenske Befuldmægtigede at aftale Betingelserne for Foreningen med Sverig. Nedslaaet og misfornøjet med denne Slutning paa Krigen, begav Rye sig til sit Hjem i Tellemarken; og da Storthinget den 4. November, efterat Kristian Frederik havde nedlagt sin Kongeværdighed i dets Hænder, havde valgt Karl d. 13de til Norges Konge, saa indgav Rye tilligemed flere Officerer sin Ansøgning om Afsked. Den afsloges ham; han indgav den paany, og forgjæves anvendte baade Slægtninger og Venner sine Overtalelses-Gaver for at bevæge ham til at tage den tilbage og aflægge Troskabseden til den svenske Konge. Sverigs Kronprinds tilbød ham endog at ville lade ham rejse i tre Aar paa sin Bekostning i Udlandet; han kunde derpaa træde ind i hvilketsomhelst svensk eller norsk Regiment, han selv lystede. Men Rye var af en klippefast, bestemt Karakter; han veg ikke fra sin Beslutning. Han blev nu behandlet med Haardhed og arresteret; men Strenghed bed ikke mere paa ham end de lokkende Tilbud. Han erklærede, at han hverken vilde blive staaende i Tjenesten eller aflægge Eden, og forlangte, at man skulde bevilge ham hans Afsked. Denne Fasthed besejrede enhver Modstand. Efter fire Maaneders Kamp erholdt han endelig midt i Marts 1815 sin Afsked, og det forbødes ham „formedelst hans seneste Opførsel at bære norsk Uniform." De samme Vanskeligheder, der havde mødt Rye, havde ogsaa opholdt hans Regiments-Kammerater Schleppegrell og Helgesen, der ligeledes kun med Møje havde faaet sin Afsked. De havde nu alle tre sat sin Vilje igjennem, sagde et vemodigt Farvel til Fædrelandet og sejlede til Danmark. Det var en kostelig Afskedsgave, et sjeldent Kløverblad, som det ene af Tvil-

ling-Rigerne gav til det andet i den tunge Skilsmissestund, en Gave der først skulde fremdrages og benyttes i Farens Stund. I de mange trykkende og ydmygende Fredsaar, i hvilke Tysken ustraffet traadte paa Nakken paa alt, hvad der var af nordisk Rod, forblev de tre Normænd upaaagtede, — det er jo Soldatens Lod i Fredens Dage; men da Fiendernes talløse Skarer brød ind over Nordens gamle Grænsevold imod Sønden og truede Danmark med Undergang, da lærte Folket at skatte Værdien af hin kostbare Afskedsgave.

Den 23. Marts 1815*) kom Rye, Schleppegrell og Helgesen til Kjøbenhavn. Her modtoge de den overraskende Nyhed, at Napoleon var vendt tilbage fra Elba til Frankrig, og at hele det øvrige Europa rustede sig til en ny Krig imod Erobreren. Krigslystne og uafhængige som de tre unge Nordmænd vare, jublede de ved denne Efterretning og fortsatte ufortøvet sin Rejse til Tyskland for at søge Ansættelse hos en af de krigsførende Magter. I Korsør traf de sin Beskytter, Norges forhenværende Konge Kristian Frederik, der ansaa det for sin Pligt at hjælpe dem. Han medgav dem Rejsepenge, og hvad der var af større Vigtighed, vægtige Anbefalinger til den berømte preussiske Hærfører Feltmarskal Blücher. I Slutningen af April ankom de til Lüttich, hvor Blücher havde sit Hovedkvarter. De bleve strax Vidne til den Strenghed, hvormed den gamle Feltmarskal hævdede Mandstugten. Et forhenværende sachsisk Regiment, der, som Følge af Halvdelen af Sachsens Afstaaelse til Preussen, var blevet til et preussisk Regiment, kom i Klammeri med nogle Soldater i et af de gamle preussiske Regimenter, der skjældte Sachserne ud for at være Overløbere. Et storartet Gade-Slagsmaal opstod, og Blüchers Adjutanter,

*) Den 23. Marts 1848 udbrød Oprøret i Holsten.

der skulde stifte Fred, bleve knubsede af Sachserne og maatte fjærne sig. Den næste Dag befalede Blücher, at Regimentet skulde opløses, Mandskabet stikkes ind i de gamle preussiske Regimenter og Fanerne rives af Stangen. Regimentets General, Chefen for det andet Armeekorps, Borstel, der vægrede sig ved at udføre denne Befaling, blev afskediget og sendt et Aar paa Fæstningen.

Blücher tog med Glæde imod de unge Nordmænd. Naar Krigen staar for Døren, er der altid stærk Trang til Førere, og unge raske Officerer ere meget velkomne. De tre Venner ansattes ved et nyoprettet Regiment, og det varede ikke mange Uger, saa erklærede Regimentschefen, at de vare de flinkeste Officerer i hans Regiment. Naar der kom Breve fra det kjære Hjem, samledes de tre Venner; og Rye skriver i sin Dagbog, naar han har faaet den gode Efterretning hjemmefra, at de gamle Forældre ere karske. En anden Gang beklager han sig bitterlig over, at Schleppegrell har faaet Brev fra sin Moder, uden at der har været Hilsener til ham fra hans Familie. Han skriver: „Schleppegrell har to Gange læst sit Brev for mig; men der var ingen Hilsener." Men Krigen fik her en ligesaa hurtig Ende som i Norge. Hundrede Dage vare neppe omme, saa var Napoleon styrtet, og de unge fyrige Mænd saa sig forgjæves om i det afkræftede Europa efter en Magt, i hvis Hær de kunde styre sin Krigslyst. Under sit Ophold i den preussiske Hær havde de ved Kristian Frederiks Omsorg erholdt fast Ansættelse i den danske Hær med sin tidligere Tjenestealder. Rye blev ansat som Premierløjtenant i det oldenburgske Regiment, der garnisonerede i Rendsborg Kun ugjerne vilde Rye vende tilbage til Fredslivet i en liden Garnison. Han søgte derfor hos Kejseren af Rusland om at blive ansat som Ritmester i et russisk Husar-Regiment og søgte samtidig hos den danske Konge om to

Aars Orlov. Begge Regenter afsloge disse Ansøgninger. Forgjæves havde baade Rye og Helgesen anmodet sin trofaste Beskytter Kristian Frederik om at anvende sin Indflydelse for at skaffe dem Ansættelse for nogle Aar i den russiske Hær. Han fraraadede dem paa det Bestemteste at gaa til Rusland: tidligere havde mange Nordmænd og Danskere begivet sig til Rusland og vare hurtig blevne forfremmede til Oberster; men det var under Krigsforhold; Rusland var nu som de øvrige Stater udmattet og træt af de langvarige Krige; der vilde hengaa mange Aar, inden det atter greb til Sværdet.

For saa længe som mulig at forhale Bortrejsen fra det skjønne Frankrig meldte Rye sig syg og opslog sin Bolig hos Helgesen, der havde taget sin Afsked og boede i Douai; men han var saa uheldig, paa en Udflugt til Cambrai at møde sin General, Prinds Frederik af Hessen, der ej var til at spøge med i Tjenestesager. Generalen befalede sin Adjutant at arrestere Rye, og som Arrestant blev han ført til Danmark. Rejsen gik over St. Omer til Calais, hvor Rye gik ombord d. 1. Maj 1816. Den 6. Maj kom han til Glückstadt; derfra bragtes han til Frederiksort, hvor han maatte udholde en Maaneds Arrest. Hans Regimentschef, Hertugen af Holsten-Beck, fandt, at det var for haard en Straf for en Ungdoms-Ubesindighed, og forestillede Kongen det. Frederik den 6. svarede: „Jeg ved det meget vel, kjære Ven; men Prinds Frederik af Hessen har ønsket det saaledes, og jeg maa støtte mine Generaler."

26 lange Fredsaar tilbragte nu Rye i Rendsborg; i 1817 blev han forfremmet til Kaptejn; men et Kompagni opnaaede han først at faa i 1832, — saa langsomt gik det med Forfremmelserne i Fredstid. Ungdommens stolte Forhaabninger om at vinde Ære og Berømmelse paa Kriger-Banen begynde at blegne. I et mismodigt Øjeblik, hvor

der er stærk Ebbe i Kassen, anstiller han Betragtninger over Soldatens knappe Kaar. I 1837 er Rye endnu Kaptejn, rigtignok den ældste Kaptejn i Hæren. Han skriver, at han har Udsigt til at blive Bataillonschef om nogle Aar, da alle hans Formænd i Regimentet er udlevede Oldinge, der ere aldeles utjenstdygtige. Naar han bliver Bataillonschef, saa faar han alt i alt 1600 Rdr. (800 Spd.) Udsigten til engang i Tiden at blive Regimentschef er saa fjærn, at han ej vil omtale den. — I 1840 opnaaede han endelig at blive Major.

Rye, der vel vidste, at Sundhed er er ligesaa nødvendig Betingelse i Krigen for Føreren som for den menige Soldat, og at en sygelig Fører i Felten er en Stakkel, der gjør langt mere Skade end Gavn, gjorde sit Bedste for at hærde sit Legeme og for ej at forfalde til Magelighed. Han var en stor Ynder af alle mandlige Idrætter, navnlig Jagt og Ridning. Og det var just ikke smaa Udflugter, som han foretog. Han red flere Gange fra Holsten til Frankrig, og for at disse Rejser ikke skulde svie altfor haardt til hans Pengepung, skaffede han sig en lille Indtægt ved Hestehandel. Han kom atter i Forbindelse med Helgesen og hjalp ham med at indkjøbe og sælge Heste til det franske Rytteri.

I Garnisonen var Ryes Dygtighed almindelig anerkjendt. Han var særdeles agtet af sine Foresatte, der gjerne søgte hans Selskab. Aabenhjertig, frimodig og gavmild som han var, var han meget afholdt som en god Kammerat. I Tjenesten var han opbrusende og heftig og havde megen Vanskelighed med at bekjæmpe den Haardhed, han havde arvet efter sin Fader; hans Klinge sad løst i Skeden, og han maatte vogte sig selv for ej at trække blank i Utide.

I 1842 udnævnede Kristian den 8. Rye til Oberstløjtenant og Chef for den i Kjøbenhavn garnisonerende

1ste Bataillon. Tjenesten i Fredstid kunde heller ikke i denne Stilling tilstrækkelig udfylde Ryes Tid. Han var af en rastløs, virksom Natur, der trængte til Arbejde. I Forening med en driftig Fabrikant anlagde han i Kjøbenhavn et Træskjæreri og en Spigerfabrik, der endnu bestaa. Rye opholdt sig gjerne i Norge, hvorhen saa mange Ungdoms-Minder drog ham, og hvor hans Brødre befandt sig i anseede Stillinger; hans Fader var død i 1818, Moderen i 1836. Paa en af sine Rejser til Norge traf han sin Ven Helgesen i trængende Omstændigheder; som trofast Kammerat hjalp han atter sin Ven paa Benene. De Summer, hvormed Rye forstrakte Helgesen, beløb sig efterhaanden til 2000 Daler.

Oprørets Udbrud i Holsten i 1848 kom ikke Rye uventet. Han havde længe forudseet det og truffet alle Forberedelser til at have sin Bataillon i Orden, at den med kort Varsel kunde rykke i Marken. Kongens Bud, da han kaldte sit Folk til Vaaben, blev derfor hurtig udført ved 1ste Bataillon. To Dage efter at det hjemforlovede Mandskab var mødt ved Fanen, stod Bataillonen rede til Opbrud. Det indkaldte Mandskab var mødt med en vidunderlig Hurtighed, og Frivillige meldte sig i Masse, da Hæren blev sat paa Krigsfod. Fædrelandskjærligheden slog ud i lyse Luer; Alle kappedes om at ville deltage i Kampen, og med Glæde saa de Ældre, der havde virket saa ihærdigt for at vække Nationen til Selvbevidsthed, at deres Bestræbelser ej havde været forgjævrs; den gamle krigerske Folkeaand var atter kaldt tillive. Da hele Tyskland greb til Vaaben og understøttede Oprørernes Anstrængelser med at trænge det danske Sprog ud af Sønderjylland, følte Norge og Sverig, at det var en Sag, der vedkom hele Norden. Brødrerigerne rustede sig for at komme Danmark tilhjælp; og mangen Yngling, som det blev for trangt imellem Fjeldene, da Stamme-

frænderne vare i Nød, ilede til Kjøbenhavn og traadte ind i Danskernes Rækker, navnlig i de Batailloner, der førtes af Nordmændene Schleppegrell, Ræder og Rye. Samtidig med at Ryes Soldaterhjerte bankede af Utaalmodighed efter atter at slaa i Slagets Larm, fornægtede han ikke sit gode Hjertelag imod sine tidligere Garnisons-Kammerater i Rendsborg og udtalte ærlig sin Sorg over, at saa mange af hans fordums Venner, som han havde faaet kjær ved et næsten treti Aars Samliv i Holsten, havde svigtet sin Ed og Pligt.

Slige Yttringer ere uforsigtige i Tider, hvor man er tilbøjelig til at tro, at der lurer Forræderi i alle Kroge. Man gjør bedst i at holde Tand for Tunge. De gik fra Mund til Mund og bleve i en ganske anden Skikkelse bragte for Krigsministerens, Kaptejn Tscherning's, Øren. Han kaldte Rye for sig og spurgte ham om hans Anskuelser. Rye bad Krigsministeren være forvisset om, at han kunde stole paa ham; for ham var Eden hellig, og det var med fuld Tillid og Fortrøstning til hinanden, at Tscherning og Rye skiltes.

Ryes Bataillon var den første, som rykkede ud af Kjøbenhavn for at bekjæmpe det i Holsten udbrudte Oprør. Hans Mandskab bestod af viltre Gutter fra Kjøbenhavns Omegn, de saakaldte Kulsviere, der foruden de fire reglementerede Vognkjeppe altid havde en femte liggende i Vognen, naar de i strygende Galop fore henad Landevejen, efterat have solgt sine Varer i Hovedstaden. Sjelden kom de hjem uden at have været i Slagsmaal paa Veje og i Kroer. Mangfoldige af dem havde gjort Bekjendtskab med Politiet. Det var haarde Halse, der maatte kjøres i stramme Tøjler; men det var tillige godmodige, opvakte, kjække Folk, beredte til ethvert Vovestykke. De fulgte sine Førere gjennem Tykt og Tyndt og vare lige lystige, enten de havde Noget at bide paa eller ikke; de

sang og jublede, om end Regnen pidskede ned i Strømme og gjennemblødte deres tynde Trøjer og hullede Sko.

Strax paa den første Marchdag lærte Rye sit Mandskab, at han ej taalte noget Brud paa Orden og Mandstugt. Landmændene havde frivillig stillet sine Vogne til Hærens Raadighed. Første Bataillon blev kjørt de fire Mile fra Kjøbenhavn til Roskilde, hvor andre Vogne stode rede til at befordre dem videre; men da Mandskabet paa de Vogne, hvor der ingen Førere var, havde taget Tømmerne fra Kudskene og kjørt ind i Kroerne undervejs og derpaa hujende atter jaget afsted i Galop og bragt megen Forstyrrelse i det lange Vogntog, saa befalede Rye, da Bataillonen var kommen til Roskilde, at de der ventende Vogne skulde kjøre hjem, og Bataillonen maatte til Straf for sin Kaadhed endnu samme Dag marchere de næste fire Mile tilfods, en Straf der havde den bedste Virkning. Den følgende Dag kjørte Bataillonen stille og rolig sex Mile og blev ufortøvet indskibet i et Dampskib, der førte den til Jylland, den 30. Marts 1848.

I Begyndelsen af April 1848 var den danske Hær samlet midt i Sønderjylland, og Slaget skulde nu føres imod Oprørernes Magt, der stod ved Landsbyen Bov nordenfor Flensborg. Medens trende Brigader angreb Fienden i Fronten, skulde den første Brigade, der bestod af Ryes Bataillon og to andre Batailloner tilligemed Rytteriet, omgaa Fiendens venstre Side, bryde frem bagved denne og derved bringe Forvirring i Fiendens Rækker. For at afbøde dette Slag havde Fienden stillet nogle Tropper bag sin venstre Fløj i Landsbyen Harrislev. Første Brigade, der førtes af Bülow, rettede sit Angreb imod denne By. Ryes Bataillon, som i Begyndelsen var i Reserve, blev trukket frem, da den foranværende Bataillon standsedes af den fiendtlige Ild. Rye satte sig selv i Spidsen for sin Bataillons fire Skyttedelinger; det

var jo første Gang, de vare i Ilden; han vilde lære dem, hvorledes de skulde gaa paa. Uden at ændse den fra Gaarde og Havehegn sprudende Ild stormede han uforsagt Byen, forfulgte Fienden gjennem den bagved liggende Skov og derpaa ind i Flensborg. Her vilde han med sine faa Skyttedelinger være stedt i Vaande af de fra alle Sider imod ham tilstrømmende Fiender, hvis ikke Resten af hans Bataillon stadig havde holdt sig i Højde med Skyttedelingerne, og i det Øjeblik, hvor Rye trængte til dens Understøttelse, havde staaet ved Indgangen til Flensborg. Fiendens Hovedstyrke, der imidlertid var fordreven fra sin Stilling ved Bov, maatte for en stor Del overgive sig til den første Brigade, som spærrede dens Tilbagetog igjennem Flensborg. Sejren var fuldstændig, og med eet Slag var Sønderjylland renset for de fra Holsten indtrængte Oprørsskarer.

Den danske Hær rykkede frem til Danevirke og indrettede sig med den Sorgløshed, der er ejendommelig for Danskerne, hyggeligt i det prægtige Slesvig, i den dejlige Stad ved Slien. At forjage denne ubekymrede Trygheds-Tilstand var en stadig Gjenstand for Ryes Bestræbelser; men den Sten, man ikke kan løfte, faar man lade ligge. Preussere, Hannoveraner, Meklenburgere, Oldenburgere og hvad nu alle de Folkeslag hede, der bo i Nordtyskland, havde rigtignok gjort Indbrud i det danske Monarki og vare rykkede frem til Ejderen; men Ingen vilde tro paa, at Tyskerne vilde overskride Nordens gamle Grænseflod, inden man fik Troen i Hænderne.

Paaskemorgen den 23. April 1848 angreb den preussiske Hær pludselig vore Forposter, og da den bagved liggende Hær rykkede ud af sine Kvarterer, stødte de forreste Tropper til sin Overraskelse paa Preusserne ved selve Danevirke. Efter en haardnakket Kamp blev den danske Avantgarde trængt tilbage gjennem Landsbyen Bustrup,

og for at skaffe den Luft lod den danske Hærfører første Brigade paa samme Maade som ved Bov udføre et Stød imod Fiendens venstre Side, imod Kjærnen af den fiendtlige Hær, den preussiske Gardebrigade.

Som om det var den letteste Ting af Verden at sprænge den ud af hinanden, førte Bülow den 1ste og 11te Bataillon under Rye og Staggemeyer tværsover den gyngende Bustrup Mose imod de stolte Batailloner af Alexander- og Franz-Garden, der stode med ti Kanoner paa Højderne og paa Danevirke Vold vestenfor Bustrup. 1ste og 11te Bataillon, Kulsvierne og Vendelboerne, førte af Mænd som Bülow og Rye, havde den blindeste Tro paa, at Alt maatte lykkes for dem, og i Begyndelsen var Lykken dem meget gunstig.

De overraskede preussiske Batailloner veg for det første Angreb. Deres Skytter, der havde ligget paa Randen af Bakkerne, medens de danske Batailloner vadede gjennem Mosen og opad de stejle Brinker, bleve kastede tilbage paa Reserverne og disse atter efter en kraftig Modstand paa de bag dem udfoldede Gardebatailloner. For at trykke Fienden tilbage med saa stor en Kraft som muligt havde Bülow udviklet begge sine Batailloner, alle otte Kompagnier, i een Linje. Selv opholdt han sig hos Rye midt i dennes Bataillon, der i Kamplyst overgik alle de andre Batailloner. Den Ild, der flammede i Rye, havde meddelt sig til hele hans Mandskab. Befalingsmænd og Menige kappedes om at udmærke sig. Danevirke og de mellem Volden og Mosen værende Stengjærder stormedes under jublende Hurra. Preusserne skræmmedes ved det voldsomme Angreb; deres Kanoner spændtes for og flygtede hovedkulds afsted søndenfor Danevirke. Bataillonerne af Alexander-Garden, 20de og 31te Regiment bleve tvungne til at følge den tilbagegaaende Bevægelse, og den preussiske General Wrangel sendte Bud

paa Bud til sin venstre Fløj under Bonin om at ile ham til Hjælp. Allerede stode de to danske Batailloner paa den Plads, de fiendtlige Batterier havde forladt; endnu nogle Skridt imod Øst, og Bustrup var naaet og Forbindelsen med Avantgarden var tilvejebragt. Paa engang underrettede en voldsom Skydning imod Sønden, som Rye begyndte fra selve Volden, Bülow om, at Forholdene vare ifærd med at forandre sig. En ny Forstærkning, som Preusserne bragte i Ilden, gjorde enhver videre Fremrykning umulig. To friske Batailloner angreb Ryes Bataillon i Side og Ryg. Den omgaaende Bevægelse var imodegaaet, og Danskerne vare nu selv overfløjede. Uforfærdet havde Rye taget Stilling med Halvdelen af sin Bataillon imod den nye Fiende og forsvarede haardnakket den vundne Stilling, men med smertelige Tab. Alle Bataillonens Premierløjtenanter, Størstedelen af Underofficererne og mange kjække Menige, der allerede i den foregaaende Træfning havde vakt Beundring, saaredes. En heldig Stjerne hvilede over Rye, der endnu skulde føre Danskerne frem til mange Sejre. Han havde sin Plads ved Bataillonens Fane, der, baaren af en kjæk ung Underofficer, vajede højt i Luften fra selve Volden. Den var stedse Fienden nærmest, i Linje med Skytternes Kjæde, og vinkede sit Fremad. Soldaterne hænge ved Fanen; det er deres Kirketaarn, som de styre efter, det synlige Tegn paa Landets Ære, som de skjærme med sit Liv. Mange Kugler slog igjennem dens Dug. Den var Skive for Preussernes Skud, og deres Tragten gik ud paa at erobre den. Tvungen af den søndenfra fremrykkende Fiende lod Rye Fanebæreren gaa nedad Volden; men næppe var den dalet, saa tabte Soldaterne Tilliden og trak sig tilbage. Forgjæves bad og truede Rye og hans Officerer og kastede sig, fulgte af nogle Faa, imod Fienden. Flertallet af Soldaterne vendte Ryg, og Angrebet var mislykket.

Der fulgte nu en slem Tilbagegang over den samme Mose, som Alle saa tillidsfuldt havde overskredet. Mange styrtede i vild Uorden ned ad Bakkerne. Stabsofficerernes Heste sank i Dyndet og maatte dræbes, da man ikke fik Tid til at hjælpe dem op igjen. Paa den anden Side af Mosen ordnede Rye sin Bataillon og tog en god Stilling langs nogle Kratbakker, med den venstre Fløj støttet til et Stendige, der omgiver Landstedet Annettehøi. Paa Diget tog Rye sig en Middagslur, træt af at løbe op og ned ad de stejle Bakker. Uagtet Skydningen snart igjen begyndte med nyt Liv, fortsatte han trygt sin Søvn, og man hørte ham snorke, saa det stod efter, medens Kuglerne dansede om ham som Ærterne i en Gryde. Søvnen blev dog ikke af lang Varighed. Den Bataillon (12te), som stod østenfor Annettehøj, fik Befaling at gaa ind i den bagved liggende Skov „Dyrehaven"; derved svækkedes vor venstre Fløj, Fienden sendte to Batailloner imod Ryes Bataillon og drev den ud af Annettehøj. Vel ti Gange førte Bülow og Rye sine Afdelinger frem for atter at besætte Annettehøj. Kastede tilbage samlede Soldaterne sig atter om disse fremragende Førere, der friskt tilmode med samme Fyrighed som ved Slagets Begyndelse rykkede løs paa Fienden. Endelig fik Rye en velkommen Undsætning af det første Jægerkorps. Nu begyndte Stormen for Alvor paa Annettehøj. I mindre, sluttede Grupper brød de to Batailloner over Havehegnene ind i Gaarden. Porten havde Preusserne tilstængt: et Brag, et rungende Hurra, og i næste Øjeblik vare de tapre Skarer forsvundne gjennem den sprængte Port. Indenfor den opstod en skrækkelig Tummel; mange Preussere faldt i Forstuen; Resten trak sig fægtende fra Værelse til Værelse, og Husene ryddedes af Kulsvierne. Hvad der ikke undkom gjennem Vinduerne maatte springe over Klingen; iblandt dem, der undslap gjennem Vin=

duerne, nævne Preusserne en Kaptejn og en Løjtenant, førstnævnte med en Kugle gjennem den ene Hofte. Kort efter fik Rye Befaling til at føre sin Bataillon tilbage til Dyrehaven, hvor Striden fortsattes, indtil Mørket og Trætheden gjorde en Ende paa Kampen.

Den næste Dag gik den danske Hær tilbage til Flensborg, hvor Rye atter gav en Prøve paa sin Udholdenhed og Koldblodighed. Pludselig udbredte der sig nemlig iblandt de udmattede Tropper, der vare spredte over hele Flensborg, det Rygte, at Preusserne vare trængte ind i Byen. En panisk Skræk greb Mangfoldige, og i største Uorden flygtede Massen nordpaa ud af Byen. Rye kom ikke i mindste Maade ud af Fatningen. Han samlede sin Bataillon og drog tilligemed 11te Bataillon under Bülow imod Syd for strax at standse Fienden, hvis han skulde vise sig. I Flensborg mistede 1ste Bataillon Størstedelen af sit Tros; Rye var den Eneste, der reddede sin Kuffert. Han delte Alt med sine Officerer, der, gjennemvaade efter 3 Døgns Kamp og Marche i øsende Regnvejr, stode blottede for tørt Undertøj. Forfatteren til disse Linjer, som dengang stod i Ryes Bataillon, erholdt en Skjorte og et Par graa Sokker mærkede med O. R. Til sin Hustru skrev Rye: „strik og sy rask væk Skjorter og Strømper og saml ind hos alle dine Veninder, vi trænge til Linned.“ Der strømmede nu rigelige Gaver ind; men de vare af blandet Beskaffenhed, og Meget var ubrugeligt. Rye beholdt som en Mærkværdighed en frivillig Skjorte, der bestod af lutter Lapper, og som var saa mør, at den revnede i alle Sammenføjninger. Den viste han til Alle dem, der roste de frivillige Gaver. Hans Oppasser, en menig Soldat, der var vant til at gaa med lappet Skjorte, udfandt, at det Mærkelige ved denne Skjorte, som det var ham paalagt at passe saa omhyggelig paa, maatte være af en hemmelighedsfuld Beskaffenhed. Han troede, at det var

en Sejrsskjorte, som Rye drog paa i Slag, og som gjorde ham usaarlig. Denne Krønike, som han opvartede sine Kammerater med, fandt megen Tiltro. Da den kom for Ryes Øren, blev han kjed af Skjorten og forærede den til sin Oppasser.

Faa Dage efter Slaget ved Slesvig forfremmedes Rye til Oberst og Chef for den tredie Brigade: „12te, 13de Bataillon og 3die Jægerkorps;“ Mandskabet var fra Sønderjylland og Fyen; desuden talte Brigaden snart mange frivillige Normænd og Svenskere, baade Befalingsmænd og Menige, i sin Midte. Det var i Spidsen for denne Brigade, at Rye den 28. Maj 1848 stormede den nordre Rand af Dybbølbanke, der forsvaredes af Hannoveranerne under Halket. Schleppegrell gik imod den søndre Rand og Bülow imellem begge Normændene imod Midten af Bakken. Det var et omfattende Angreb, som Fienden havde Vanskelighed med at modstaa. Forinden Angrebet anbefalede baade Bülow og Rye sine Afdelinger at gaa frem med Forsigtighed. Det var noget Nyt. Men saasnart Skydningen begyndte, og de Forreste standsede, saa man de tre Brigadechefer med Kaarden i Haanden og Chakoten i Nakken i den yderste Kjæde førende Mandskabet frem, saa Reserverne snart kom i en ligesaa stærk Ild som Kjæden; og da en Løjtenant mente, at hans Brigadechef udsatte sig for meget, svarede han: „spring saa frem og dæk mig,“ hvilket var lettere sagt end gjort, da Vedkommende trods sin Fedme var meget let tilbens. Fienden blev bogstavelig løbet overende og forfulgt et Par Mile ind i Landet.

Nogle Dage efter, den 5. Juni, var det Kongen af Hannovers Fødselsdag; denne Festdag besluttede den preussiske General at højtideligholde med et stort Slag. Det nogle Dage iforvejen lidte Nederlag skulde hævnes og Danskerne atter fordrives fra Dybbøl Banke. Schleppe-

grells Brigade stod denne Dag paa Forpost, og Ryes Brigade stod i Reserve paa selve Banken. Da Fiendens Overmagt trængte Schleppegrell tilbage, ilede Rye sin gamle Vaabenbroder til Hjælp og satte en Skranke for Fiendens Fremtrængen. I sex Timer holdt de to Brigader den overmægtige Fiende Stangen og trak sig først tilbage, da alle de paa Als liggende danske Brigader havde indtaget Slagstilling paa Dybbølbakke, hvorfra en kraftig Artilleriild modtog de preussiske Kolonner og tvang dem til at opløse sig. Da den danske Hærfører saa, at Fiendens Kraft var brudt, gav han Befaling til at gaa over fra Forsvar til Angreb, og da Junisolen sank, var den fiendtlige Hær slaaet og paa vild Flugt.

I Midten af Juni førte Rye sin Brigade til Nord-Slesvig, hvor den forstærkedes med to nyoprettede Bataillоner. Fienden, der havde opgivet at fordrive os fra Dybbølbakke, vendte sig imod Nord-Slesvig. Kort efter sluttedes der Vaabenstilstand, og Rye fik derved god Tid til at uddanne de nyoprettede Batailloner.

Med Ryes Sind foregik der en mærkelig Forandring i Felttoget 1848. Da han drog ud, var han opbrusende, og Hidsigheden løb ofte af med ham. De mange Hindringer, han maatte overvinde, inden han fik sin Brigade paa god Krigsfod; de mange Hoveder, han med det Gode som med det Onde maatte bringe under een Hat; de forskjellige Anskuelser, han daglig maatte imødegaa; de mange Mænd, han kom i Berøring med; den Ting, at han saa, at han i Slaget maatte anstrænge sine Undergivne over deres Kræfter og forlange Meget af deres gode Villie, — lærte ham at beherske sig. Han erfarede snart, at man ingen Vej kommer med Utaalmodighed, der blot forvirrede hans Redskaber, Adjutanterne, Bataillons- og Kompagnicheferne. Naar derfor den gamle Utaalmodighed steg ham til Hovedet, greb han til sin Feltpibe. Han

havde tidligere aldrig i sit Liv røget Tobak; først i sit sidste Leveaar blev han en Tobaksrøger. Piben dæmpede hans Utaalmodighed. Han er et Exempel paa, at Slagets Tummel og Tobak kan mildne et Menneske. Af sine Løjtenanter han elsket; det fortjente han; han sørgede for dem som en Fader. Til Gjengjæld ofrede de sig med Glæde for ham, da det gjaldt at holde Stand imod Preusserne ved Danevirke. H. Bech og V. Schøning mistede Armen; Baggesen og Mathiesen bleve haardt saarede; alle fire bleve de liggende paa Valpladsen. Og den samme villige Lyst til at gaa i Døden for ham viste hans Undergivne ved enhver Lejlighed. Rye fandt, at hans Løjtenanter vare de fortrinligste i Hæren, og det er sikkert, at han havde ypperlig lært dem at føre sine Folk. Denne hans Kjærlighed til sine Egne kom dog aldrig i Strid med hans Retfærdigheds-Følelse. Ved Felttogets Begyndelse havde han erholdt en ung Løjtenant fra en anden Bataillon. Han kunde ikke lide denne unge Mand, der havde en altfor stor Frejdighed i sin Fremtræden og Udtryksmaade. I Træfningen ved Bov havde samme Løjtenant det Held to Gange at bringe Bataillonen frem, da den standsede og kastede sig ved Synet af de foran den liggende Saarede og af Frygt for de hvislende Kugler. Efter Slaget indstillede Rye de Mænd, der havde udmærket sig, og fremfor sine egne Officerer satte han den fremmede Løjtenant øverst paa Listen til Udmærkelse. Han kjendte tilbunds sin Stabschef og sine Adjutanter: Wørishøffer, Kranold, F. Wedelfeldt, C. Bech og D. Høst. De forstode ham og han dem. Der indløb derfor aldrig nogen Fejl. De vare visse paa altid at handle i Generalens Aand, naar han ej var tilstede. Det var derfor en stor Sorg for ham i Vinteren 1848 til 49 at miste baade Wørishøffer og Kranold, som han stemmede saa fuldstændig overens med. Han bad forgjæves Krigsministeren

om at maatte beholde Wørishøffer, der var ham uundværlig paa Grund af det hjertelige Forhold, der herskede mellem dem. Wørishøffer blev Stabschef hos Krigsministerens Yndling Meza.

Naar undtages Preussen, — hvor man er sig bevidst, at Krigens Udfald og Statens Redning beror paa, at den dygtigste Officer vælges til General og en Mand, der har dennes fulde Tillid, til hans Stabschef, — er det meget sjældent i de europæiske Hære, at der tages det ringeste Hensyn til, at der skal herske fuld Overensstemmelse imellem Overgeneralen og hans Stabschef, imellem Mesteren og hans Redskab; at det Redskab, man giver Mesteren, ogsaa er ham tjenligt. Til Overgeneral vælges ikke den dygtigste, men den „populæreste" Officer. Han faar ikke Lov til selv at vælge sine Adjutanter; Krigsministeren sender ham sin Søn, Hofchefen sin Broder, Bispen sin Søstersøn; Alle skal de anbringes i anseede Stillinger, hvor de ej ere for udsatte, og hvor de snart kunne blive bestjernede; som Arbejdsbier sendes nogle Generalstabsofficerer, der vandre lige fra Skolebænken til Hoved- og Brigadekvartererne. De blive undertiden Brigadeadjutanter i Fodfolket, uden at de nogensinde have gjort Tjeneste i dette Vaaben.

I Vinteren 1848 til 49 stod Rye med sin Brigade, der nu talte 8 Batailloner og 2 Eskadroner, ved Koldingaa og Kongeaa, Grænseskjellene mellem Nørre- og Sønderjylland. Brigaden stod paa Krigsfod; thi Oprørshæren, som ifølge Vaabenstilstands-Betingelserne skulde opløses, var tværtimod bleven forstærket og undertrykkede i Forening med de tyske Forbunds-Tropper Nord-Slesvig. Sønderjyderne søgte at afryste Aaget; men de bleve slagne ved Brøns den 22. Januar 1849. Kongen af Danmark, der var bunden af Vaabenstilstanden, søgte at faa Nordslesvigerne til at holde sig rolige til Vaabenstilstandens

Udløb, der var nær forhaanden, for ej at fremkalde Ulykker over deres Familieliv og Hjem. Han lod dem vide, at hvis tvingende Nødvendighed bød dem at vige for Oprørernes Fordringer, saa betragtede han ikke denne Adfærd som Affald fra Ed og Pligt. Slesvigs Befolkning gav i disse Aar, omringet af Fristelser og Trusler, et lysende Exempel paa urokkelig Troskab imod Konge og Fædreland. Den 26. Februar 1849 opsagde Kongen af Danmark Vaabenstilstanden uden at bekymre sig om, at de venskabelige Magter misbilligede dette Skridt, og Folket gik frejdigt i Kampen for at befri Sønderjyderne.

Den 3. April begyndte Fiendtlighederne. Ryes Korps, der var bleven forstærket med næsten hele Rytteriet, skulde rykke fra Nørrejyllands Sydgrændse ind i Nordslesvig. Det bestod af 5 Batailloner Fodfolk, 16 Eskadroner, 16 Kanoner og en Ingeniørdeling, tilsammen 8000 Mand.

Den 3. April gik Rye med sin Hær over Kolding Aa og rykkede ind i Sønderjylland i tre Kolonner. Selv førte han den midterste Kolonne, der omgik Haderslev. Fienden, som stod ved denne By, der ligger fire Mile søndenfor Kolding, med en Brigade, blev ved Ryes omgaaende Bevægelse tvungen til at trække sig tilbage imod Syd. Den næste Morgen rykkede Rye frem imod Aabenraa i det sikre Haab at bringe den tyske Hær i en ordentlig Klemme imellem den danske Hovedhær, der rykkede frem fra Als, og hans Korps; men undervejs indhentedes han af en af Overgeneralens Adjutanter, der bragte ham den nedslaaende Efterretning, at Hovedhæren efter Krigsministerens Befaling havde stanset sin Fremrykning og trukket sig tilbage til Dybbølbanke. Tillige overbragte han den Befaling til General Rye, at han skulde vende om og indtage en Forsvarsstilling bag Kolding Aa. Generalen har selv i et Brev til Læssøe skildret de nedslaaede og skuffede Følelser, som betog Alle ved dette Budskab. Stem-

ningen blandt Tropperne var fortrinlig; flere Gange havde Fortropperne indhentet den fiendtlige Bagtrop, med Glands hugget ind paa det fiendtlige Rytteri og gjort endel Fanger. Alle havde glædet sig til det forestaaende Slag; men Lydighed er Soldatens første Pligt. Rye befalede sine Regimenter at stanse, og kort efter saa man alle hans Kolonner vende Fienden Ryggen og drage imod Nord. For ej at give sit Tilbagetog Udseende af Flugt gjorde Rye ved Haderslev en Stans i flere Dage. Aarsagen til Tilbagetoget kundgjorde Krigsministeren i en Armeebefaling: „Det bekræfter sig fra flere Sider, at alle Tysklands Konger og Fyrster sende sine Tropper til Hertugdømmerne for at understøtte det oprørske Parti i dets Kamp imod deres retmæssige Herre og imod Lov og Ret. I den daglige Kamp imod denne Overmagt spildes kun Kræfter og Blod, uden at Noget derved opnaaes. Armeen har derfor faaet Befaling til at forlade Sønderjyllands Fastland for at oppebie det Øjeblik, da Omstændighederne tillade os at møde Fienden Mand imod Mand." Efterat Rye havde staaet nogle Dage ved Haderslev, trak han sig tilbage til Egnen mellem Kolding og Vejle paa Efterretningen om, at en tysk Forbundshær paa 25000 Mand med 16000 Oprørere som Avantgarde rykkede frem igjennem Nordslesvig imod ham. Det var ej alene Fiens Overmagt, Rye havde at kjæmpe med. Modstridende Befalinger til ham krydsede hinanden, og der hørte et lyst Blik og koldt Blod til for ej at forvirres og til at træffe det Rette. Nylig have vi fortalt, hvorledes han blev trukken frem og tilbage fra 3. til 5. April. Derpaa fik han Befaling fra Overkommandoen at undgaa alvorlige Sammenstød; men kort efter befalede Krigsministeren ham at samle sine Tropper og være rede til atter at gaa fremad.

Det er Ryes store Fortjeneste, at han stedse holdt

sit Korps i saa fortrinlige Stillinger, at han kunde møde ethvert Overfald med Eftertryk; og altid var han Fienden saa nær, at han kunde benytte sig af enhver Blottelse, Fienden gav, og tilføje ham alvorlige Tab. Rykkede Fienden frem imod ham med overvældende Kræfter, gjorde Rye sig usynlig og dukkede op paa Steder, hvor man mindst ventede ham. Han skuffede idelig den tyske Rigshær og tvang den til at holde sig samlet indenfor snævre Grænser og nøjes med at rykke frem i Hanesjed.

Af alle sine Bataillonschefer satte Rye mest Pris paa Oberst Læssøe. Obersten, der i det foregaaende Felttog havde været Hærens Stabschef, var bleven afskediget fra denne Post af Krigsministeren, der nærede personlig Uvillie mod ham og skjød Skylden før Flaadens Ulykke ved Eckernförde d. 5. April 1849 over paa ham. Rye skriver i sin Dagbog: „den 15. April om Eftermiddagen rejste jeg til Middelfart. Ved Ankomsten blev jeg meget ubehagelig overrasket ved den Efterretning, som Læssøe meddelte mig, at General Krogh var afgaaet fra Kommandoen, som General Bülow havde faaet, og at Læssøe skulde til Odense, Alt i Anledning af Affairen i Eckernförde Fjord. Armeen i dens Højstkommanderede og Stabschef maatte lide og blive forhaanede for at rense Søetatens Kommanderende." Rye, der i Læssøe beundrede den geniale Hærfører, som havde rystet Fredsstøvet af Hæren, og hvem den skyldte den Agtelse, den havde erhvervet sig i Felttoget 1848, forlod ikke sin Ven i Nøden. Skjønt Læssøe var i højeste Unaade, skrev Rye med sin sædvanlige Djærvhed til Krigsministeren, at han vilde betragte det som en personlig Ære, hvis der blev overdraget Læssøe en Bataillon i hans Korps. Den nye Overgeneral anbefalede dette Andragende, og Læssøe erholdt den tolvte Bataillon i Ryes Korps.

Rummet tillader os ikke at skildre Enkeltheder i Ryes

mesterlige Forsvar af Jylland, der desuden har fundet en Historieskriver i hans Stabschef Ch. Bechs Fortælling: „Olaf Ryes Tilbagetog gjennem Nørrejylland i 1849," i hvilket det med Rette heder:

„Drog han tilbage,
Var det med Hæder;
Stormed han fremad,
Var det til Sejr."

I dette Tilbagetog udviklede Rye megen Snille. Forsøgte Fienden at trænge rask frem, bød Rye ham Spidsen og tvang ham i de alvorlige Kampe sønden- og nordenfor Vejle d. 7. og 8. Maj til at standse og trække alle sine Kræfter til sig. Fandt hans Tropper Stillingen betænkelig ved Synet af de stærke Stillinger, som Fiendens Kolonner væltede op rundt om dem, saa bevarede Rye en urokkelig Holdning. Nøjagtig havde han beregnet, til hvad Tid han burde bryde op for at tilintetgjøre Fiendens Hensigter, og han lod sig ikke skræmme af foruroligende Meldinger. Det morede ham at vise sine i stærk Spænding staaende Regimenter, som lyttede efter Befaling til Opbrud, hvor lidet Grund der var til at skynde sig. Han steg af Hesten, spøgede med Soldaterne og strakte sig magelig i Græsset. Fienden brugte tre Uger for at trykke Rye tilbage fra Vejle til Aarhus, og da det fiendtlige Rytteri viste sig nordenfor sidstnævnte By, blev det saa eftertrykkelig slaaet, at der atter hengik over tre Uger, inden Fienden turde vise sig nordenfor Aarhus. Selv tog Rye en skjult Stilling nordøst for Aarhus, hvorfra han kunde forsvinde, uden at Fienden var istand til at spore ham. Sine Streifkorps sendte han udenom den fiendtlige Hær. De bortsnappede hele Eskadroner, der vare udsendte for at hente Havre og Hø til Fiendens Forsyning. Et af Ryes Strejfkorps bevæ-

gede sig langs Vestkysten fra Ringkjøbing ned imod Ribe; det gav Anledning til, at Tyskerne troede, at Rye var sejlet nordenom Skagen for at angribe dem i Ryggen.

I tre Uger, fra d. 31. Maj til 21. Juni, stod Ryes Korps uantastet nordøst for Aarhus. Den overlegne Fiende rørte sig ikke af Stedet; Livet begyndte at blive ensformigt, og man længtes efter Forandring. I Ryes Dagbog over denne Tid staar der stadigt „Intet passeret." I saadanne rolige Tider undte han gjerne sine Adjutanter nogen Frihed og havde Medynk med dem, naar den strænge Stabschef forlangte, at de skulde sidde hele Dagen og gabe paa Kontoret, „Slæbestedet," som de unge Galninger kaldte det. For at skaffe dem Adspredelse sendte Rye dem ofte til Aarhus under Paaskud af at hente en Pakke Tobak eller andre Nødvendigheds=Gjenstande til ham. Paa den Maade skaffede han dem en velkommen Fridag.

Det Tidspunkt var imidlertid kommet, som var imødeseet med stor Længsel, det Tidspunkt, hvor den danske Hær ikke skulde kjæmpe imod en tredobbelt Overmagt, men Mand imod Mand. Den fiendtlige Hær havde ladet sig forlede til at dele sig i tre Dele; den ene Del bestaaende af de nordtyske Rigstropper stod midt i Slesvig ligeoverfor Als; den anden Del, der bestod af Oprørshæren, belejrede Fredericia, og den tredie Del: Preusserne, Bayrerne og Hesserne var fulgt efter Rye dybt ind i Nørrejylland.

Naar Danskerne nu ødelagde Midten af Oprørshæren, der belejrede Fredericia, kunde de derpaa vende sig imod den ene af Fløjene, enten imod Preusserne eller imod den Del af Rigshæren, som stod ligeoverfor Als, og slaa den, iuden den fik Hjælp fra den anden Fløj; da de to Fløje vare 25 Mile skilte fra hinanden.

Rye fik Befaling til at indskibe fire Batailloner samt et Batteri og sejle med dem til Nordkysten af Fyn, hvor

den danske Hær samledes. Samtidig gik Meza, der forsvarede Als, med 5 Batailloner og et Batteri under Sejl til Fyn, hvor der samledes 18 Batailloner, 4 Eskadroner og 48 Kanoner, uden at den fiendtlige Hær, der stod ved Aarhus, fik Nys derom.

Da Hæren var samlet, mødte Brigadegeneralerne hos Overgeneralen for at aftale, paa hvilken Maade den fiendtlige Hær, der belejrede Fredericia, bedst kunde tilintetgjøres. Det første Forslag, at landsætte en Brigade og med denne angribe Fienden i Ryggen, medens de andre Brigader rykkede ud af Fredericias Porte, faldt bort paa Grund af Landgangs-Midlernes Utilstrækkelighed, skjønt den uforfærdede Rye lovede, at hvis Landgangskorpset blev overdraget til ham, skulde han i værste Tilfælde vide at bane sig Vej til Fredericia.

Der bestemtes, at hele Hæren skulde bryde ud af Fredericia og angribe Fiendens venstre Fløj; naar denne var slaaet, gjøre en Svingning imod Vest og oprulle den fiendtlige Hær. Derved opnaaedes, at man faldt med hele sin Styrke over en Del af den fiendtlige Hær, og tilmed over den Del, der vanskeligst kunde faa Hjælp paa Grund af Værkernes milelange Udstrækning, og fordi Fienden frygtede for en Landgang paa den modsatte Fløj.

Rye og Meza, som med sine Batailloner vare kaldte tilhjælp fra Jylland og Als, erholdt den fornemste Plads i den forestaaende Kamp. Side om Side skulde de storme de fiendtlige Værker; Moltke skulde med fjerde Brigade følge efter Ryes Korps; Schleppegrell skulde med tredie Brigade følge efter Mezas Korps og optage Kampen, naar den forreste Linie trængte til Hjælp.

Den 5. Juli om Aftenen Kl. 9 begav General Rye med sin Stab sig fra Overfartstedet Strib paa Fyn over til Fredericia. Imod Sædvane var han taus og indesluttet; kun en Gang afbrød han Stilheden og sagde til sin

Stabschef: „Den, der er ilive imorgen ved denne Tid, har Grund til at være glad." Da der i næste Øjeblik slog en Bombe ned i Vandet tæt ved ham, udbrød han: „Det var et slemt Omen."

Forinden Fremrykningen den 6. Juli samlede Rye sine Officerer og indskjærpede dem at vaage nøje over, at enhver af hans Befalinger blev hurtig udført, og sørge for, at ingen Fejltagelse fandt Sted, da Slagets Udfald beroede paa, at Enhver ligefra Bataillonschefen til Tambourdrengen vidste hvad han havde at foretage sig. Han steg derpaa tilhest og red paa sin velbekjendte mørkerøde Ganger „Thor" hen til hvert af sine Regimenter og frembragte overalt en livlig Stemning ved at love Soldaterne en fuldkommen Sejr over de oprørske Slesvigholstenere, der havde opstillet sig saaledes, at de ikke kunde undgaa et Nederlag.

Til Jægerkorpset, som dannede hans Fortrop, sagde han: „Jægere, I ere mine Fortropper; Fiendens Skanser skal stormes; I kjende dem, og I kjende mig. I bane os Vej over Løbegravene, som I allerede engang have fravristet Fienden. Det Øvrige skal Hovedkorpset udføre, og nu fremad i Herrens Navn." De kjække Ansigter og det trofaste Blik, hvormed Gutterne saa paa sin General, overtydede ham om, at hans Befaling vilde blive kraftig udført.

Uden ringeste Larm flyttede Afdelingerne sig paa de bestemte Punkter. Natten var stille og varm; en klar Himmel havde afløst de foregaaende Dages Regnskyl, og over Jorden stod der en tæt Damp, som skjulte vore Troppers Bevægelser. Først henad Morgen kom der en Luftning fra Nord; men selv denne hindrede Fienden i at høre Lyden af de vrinskende Heste og de rumlende Kanoner, fordi vore Tropper i Slagets første Timer netop bevægede sig mod Nord, altsaa imod Vinden.

Klokken 1½ Morgen blev Tegnet givet til Fremrykning. Jægerkorpset ilede fremad; Mandskabet opholdt sig ikke med at skyde, men gik lige løs paa Fienden og tog Størstedelen af hans fremskudte Poster til Fanger.

Den venstre Fløj af Jægerkorpset sprang dristigt ned i de fiendtlige Løbegrave mellem Stranden og den imod Nord førende Vej; den tog det der staaende fiendtlige Fodfolk tilfange, sendte det under Bevogtning til Fredericia og ilede derpaa videre efter den flygtende Fiende, overladende til de andre Kompagnier at tage de vestenfor Vejen værende Løbegrave. Imod disse stormede den anden Halvdel af Jægerkorpset; den sloges tilbage; Kompagnicheferne og de fleste Løjtenanter faldt, saa Kompagnierne maatte føres af Underofficerer.

Brigadens første Træfning, 9de Bataillon og 4de Reserve-Bataillon, som fulgte efter Jægerkorpset, fristede samme Skjæbne. De Kompagnier, der gik frem langs Stranden, kastede med Lethed Fienden tilbage, medens de vestenfor Vejen fremrykkende Kompagnier standsedes af Ilden fra den store Redoute fem, i Folkemunde kaldet Treldeskansen. Forgjæves forsøgte den 1ste Træfning, der førtes af den tapre Krabbe, at omgaa Skansen og tage dem i Ryggen; Krabbe faldt, og Fremrykningen standsede.

Rye befalede nu sine 8 Kanoner at beskyde Skansen; men Mørket var endnu saa tæt, at Skansen ikke kunde sees; Batterichefen blev strax saaret, og hans Næstbefalende Raasløff lod uafbrudt fyre med Kardætsker imod den usynlige Fiende i den Retning, hvorfra Geværilden blinkede Batteriet imøde.

Efterhaanden hævede Morgentaagen sig, og Rye fik Melding om, at nye fiendtlige Kolonner vare i Fremrykning for at komme sine haardt truede Skanser til Hjælp. Generalen førte ufortøvet sin anden Træfning, 6te og 7de Bataillon, frem imod Treldeskansen. Foran de to Ba-

tailloner, der gik ved Siden af hinanden i Kolonne og tilsammen talte 1700 Mand, red Rye med hele sin Stab. Kornet, der stod i sin fulde Højde, lagde sig under den fremadskridende Menneskebølge og blev som det glatteste Gulv. Mangfoldige nedstraktes i det nedtrampede Korn. Hestene bleve skudte under de fleste Stabsofficerer, og Adjutanter og Ordonanserne sendtes tilbage for at skaffe nye Heste. Efterhaanden som de to Batailloner nærmede sig Skansen, trykkede 6te Bataillon sig ind paa 7de, saa at det Hele dannede en Kile, i hvilken de Modigste var i Spidsen. En Fører begik den Fejl at raabe til Mandskabet, at det skulde falde ned og dække sig. Fienden skjød nu paa den store Masse, der laa blottet for al Dækning paa den bare Jord. En Kaptejn, der saa det Uheldige i Stillingen, sprang op og tilraabte sine Folk, at de skulde følge ham frem imod Skansen, der var Maalet. Nogle fulgte ham; men efterat han var løbet nogle Skridt, faldt han med knust Fod; en ung Løjtenant var med tre Mand de eneste, der naaede Skansen. De sprang ned i Graven og kravlede op ad Volden; men da der ikke fulgte Flere efter, skyndte de sig atter tilbage. Kolonnen var imidlertid veget nogle hundrede Skridt tilbage; opmuntret af Rye gik den paany imod Skansen, men veg atter i stor Uorden tilbage, efterat den havde mistet mange af sine bedste Førere.

Rye, der havde begivet sig til den venstre Fløj af Stormkolonnen, red ind i den syvende Bataillons Rækker og spurgte efter Chefen, og da han ikke fandt ham, der laa forslaaet under sin dræbte Hest, befalede han Kaptejn Kühle at gaa frem med Bataillonen mod de fiendtlige Skarer, der nærmede sig under Hurraraab. Han red derpaa ind i den 6te Bataillon, hvor Uordenen var meget stor, da alle Kaptejner vare faldne. „Sig mig, er

her ingen Officerer? I have hele Tiden fulgt mig, I vil ikke svigte Eders General."

Tre Løjtenanter sprang frem foran Generalen og endel Soldater, 150 Mand, der havde hørt Generalens Ord, gik fremad med dem. Fiendens Ild var efter de afslaaede Storme tiltaget i en saadan Grad, at Skuddene og den pibende fløjtende Lyd af Kuglerne uafbrudt larmede og summede om Alles Øren.

Generalen red med Skytterne af 6te og 7de Bataillon frem imod de fiendtlige Batailloner, der vilde undsætte Skanserne. Med største Ro red Rye omgiven af modige Skytter imod Fienden, stadig opmuntrende sine Soldater til at drive Fienden tilbage, hvilket de ogsaa gjorde. Da Generalen saa, at hans Befalinger nøje efterfulgtes, red han endnu et Par Gange frem og tilbage langsmed Skyttekjæderne og vendte sig derpaa imod Vest til sin venstre Fløj, hvor hans Kanoner stod. Paa Vejen derhen blev hans Hest dræbt. Han fortsatte Vejen tilfods ene, hverken ledsaget af Adjutanter eller Ordonanser. Af en af sine Batterichefer erholdt han en ny Hest og førte derpaa Kompagnierne af 4de Reserve-Bataillon frem imod et stort Stendige: Ryttergrøften, hvor Fienden holdt sig haardnakket. Atter saaredes Hesten under ham, og da han derpaa med Kaarden i Haanden stormede frem med Skytterne af fjerde Reservebataillon og af 7de Bataillon, blev han truffen af en Kugle i Laaret og kort efter af nok en Kugle i Underlivet. Han udaandede i Armene paa Løjtenant Carlsen.

Paa det Sted, hvor Rye faldt, rejstes efter Slaget en Kjæmpehøj, paa hvis Top der staar en Sten med den simple Indskrift:

„Her faldt Olaf Rye d. 6. Juli 1849."

Digterens Ord:

„Det Sted, hvor han faldt,

Skal ei Fiendernes Flok trampe ned.
Nordens mægtige Aand
Skal med Glavind i Haand
holde Vagt over Gravhøjens Fred"

bleve ej til Sandhed. I 1864 var Nordens Aand kun en Skygge af hvad den var i 1849. Den var hensunken i en Dvale-Tilstand, af hvilken den endnu ej er vækket.

Da Rye faldt, erobrede hans Brigade Treldeskansen og jog de slagne Levninger af Fiendens venstre Fløj til Randsfjord, hvor den maatte overgive sig. En glimrende Sejr var vunden; men den var dyrekjøbt, og navnlig begræd Alle Tabet af Rye. Fra den Dag hed det, naar nogen faldt: „han er gaaet til Ryes Brigade."

I Kong Frederiks Tale til Hæren heder det:

„Soldater, jeg bringer Eder min og Fædrelandets erkjendtlige Tak. Min Tak til de faldne Helte og fremmest iblandt dem General Rye!"

Ingemann tolkede Folkets Følelser i nedenstaaende smukke Sang.

Sejrens Engel fløj over Ø
Med Højsang om Danskens Mod;
Han sang om den herlige Stordaad,
Men hans Vinger dryppede af Blod.

Dyrt med Blod af Hæderens Mænd
Blev Troskabens Sejr kjøbt;
Med Ild fra styrtende Skanser
Blev i Dødskamp Heltene døbt.

Kjække Rye, du Lyn fra Guds Haand!
Din Sjæl var til Sejr fød —
Dit Blik var Ild som dit Hjerte
Og en Offerflamme din Død.

Tusind tapre Danske med Lyst
har blødt paa hin Ærens Dag.

Hver Helt, som segned' for Danmark,
Gav sit Blod for hellige Sag.

Tak hver Sjæl, som fløj gjennem Ild
For Sandhed og Ret — til Gud;
Hav Tak hver Helt, som til Livsdaad
Drog med Sejr af Flammerne ud.

Guds er Æren — Sejren han gav.
Et Dommedags-Slag han slog.
Med Fredericia-Slaget
Staar en Guds-Dom i Tidernes Bog.

Rye var af Middelhøjde og et Billede paa en blomstrende Sundhed. Den Tilbøjelighed, han havde til Fedme, vidste han at holde indenfor de rette Grænser ved stadige Legemsøvelser. Under den høje, hvælvede Pande var der et Par buskede Øjenbryn, der gav ham et alvorligt Udtryk, som klædte godt til det friske, blomstrende Udseende og de fyldige Ansigtstræk. Han var en udmærket Rytter, der med Lethed tæmmede de kaadeste Heste.

Foruden sit Modersmaal og Tysk skrev og talede Rye flydende Engelsk og Fransk. Hans rastløse Aand trængte til Beskjæftigelse, og det Første, han foretog sig, naar han kom i Kvarter, var at undersøge Bogskabet og udsøge sig en Bog til Selskab i de ensomme Timer.

Af skriftlige Arbejder har han efterladt en Dagbog, begyndt d. 2. Marts 1815, sluttet 15. Septbr. 1818; en Beskrivelse af Felttoget imod Napoleon i 1815; mange interessante Breve til Læssøe om Forholdene ved Hæren i 1848 og 49; en Dagbog, begyndt d. 28. Marts 1849, sluttet d. 4 Juli 1849.

Sin Familie elskede han lidenskabeligt; saasnart der i 1848 indtraadte Vaabenstilstand, skrev han til sin Hustru, der boede i Kjøbenhavn, at hun skulde komme med sin Søn til ham og prøve Lejrlivet. Fru Rye ilede med at

efterkomme sin Ægtefælles Ønske, og de tilbragte en lykkelig Vinter sammen i Kolding.

General Rye var trende Gange gift. I August 1823 ægtede han Frederikke Sofie Krabbe, der døde den 21. November 1824. I September 1832 giftede han sig anden Gang med sin første Kones yngre Søster Jakobine Dorothea Krabbe, der døde d. 14. November 1833. Tredie Gang indgik Rye Ægteskab i 1842 med hans nulevende Enke Elisabeth Henrikke Schultz. En Søn af dette Ægteskab er Overretssagfører Heinrich Olaf Rye.

Frederik Adolf Schleppegrell.

Frederik Adolf Schleppegrell.

Paa Herregaarden Brunlaug ved Frederiksværn i Norge fødtes den 28. Juni 1792 Frederik Adolf Schleppegrell. Han var den yngste af fem Søskende, af hvilke de fire ældre vare Pigebørn. Forældrene vare General Otto Henrik Schleppegrell og Katharina Abigael, Datter af Admiral Zimmer. Generalen var allerede over 60 Aar, da hans Længsel efter at erholde en mandlig Arving til sit Navn opfyldtes; og han opnaaede endnu den Glæde, femten Aar senere at rykke i Kampen med sin Søn til Fædrelandets Forsvar. Familien har altid udmærket sig i Krigen. Allerede i Syvaarskrigen 1563—70 nævnes en Schleppegrell, der førte en Fænnike Knægte i Kongen af Danmarks Tjeneste. En Farbroder til Helten, hvis Liv vi her skildre, tjente under engelsk Flag og faldt ved Gibraltars Forsvar under den nordamerikanske Frihedskrig.

I Maj 1804 sendtes Frederik Adolf Schleppegrell til Militærskolen i Kristiania. Efter to Aars vedholdende Studier bestod han Officersprøven og ansattes i 1807 som Sekondløjtenant ved Faderens Regiment; Aaret efter udbrød Krigen med Sverrig. Hæren samledes under Kristian August af Augustenborg, og den unge Schleppegrell ansattes ved en Feltbataillon, der sammensattes af Grenaderkompagnierne ved tellemarkske og andet akers-

husiske Regiment. Denne Bataillon stod først ved Kongsvinger og sendtes derfra til Høland, for i Forening med to Brigader at standse den svenske Hær, der rykkede frem igjennem denne Egn. Schleppegrell udmærkede sig i Træfningerne ved Killingmo og Toverud den 18. og 19. April 1808, i hvilke Træfninger Svenskerne bleve slaaede og nødte til at trække sig tilbage til Grændsen. Kristian August forfremmede den tapre sextenaarige Yngling for hans kjække Forhold til Premierløjtenant.

Krigen ophørte snart, og Schleppegrell vendte hjem til Frederiksværn, som var Garnisonssted for det tellemarkiske Regiment. Den Dygtighed, hvormed han ledede Jægerkompagniets Øvelser, tiltrak sig den nye Statholder Frederik af Hessens Opmærksomhed. I Aaret 1812—14 opmaalte han Grevskabet Laurvik for Rentekamret. Da Normændene i Foraaret 1814 rejste Uafhængigheds-Banneret og paa ingen Maade vilde finde sig i at underkaste sig Kielfredens Betingelser, ifølge hvilke de skulde bortbyttes for Pommerinker til Sverrig, kom det atter til Krig med Nabolandet. Til Schleppegrell betroedes 200 tellemarkiske Jægere, i Spidsen for hvilke han udmærkede sig i Træfningerne ved Ingedals Kirke, Bisseberg, Hafslund og Ise. Den sjeldne Evne, han havde til i Farens Stund hurtig at opfatte Fiendens Tilstand og Stilling, besad han allerede som Yngling; det var en medfødt Egenskab, der var modnet ved daglig at øve Felttjeneste. Han behøvede kun faa Øjeblikke til Overvejelse af det, der burde udføres. Hos ham fulgte Handlingen lynsnart efter Beslutningen. Al Langsomhed, ligegyldigt om det var paa Øvelsespladsen eller paa Valpladsen, var ham forhadt; den gjorde ham i højeste Grad utaalsom, ja næsten syg. Hvo mindes ikke, da han overraskede Hannoveranerne i Træfningen ved Dybbøl den 28. Maj 1848. Selv førte han et sexpundigt Batteri frem imod Fiendens

Flanke. Batteriet var neppe kommen i Bevægelse, saa raabte Schleppegrell: „Mener Kaptejnen ikke, vi kunde faa en lille Trav," og neppe var Batteriet i Trav: „Hvad synes Kaptejnen om en lille Galop?" Galop! befalede Kaptejnen, og raslende foer Batteriet hen til den bestemte Plads og afgjorde i faa Øjeblikke Dagen til vor Fordel.

Schleppegrell var streng i sine Fordringer, men alligevel tilbedt af sine Soldater, fordi han vaagede over deres Vel, delte deres Savn og Farer og altid var midt i deres Rækker. Som et Exempel paa hans Aandsnærværelse meddeles her en lille Begivenhed fra den norske Krig 1814; den er fortalt til en af hans Sønner af en Bonde i Tellemarken, der selv var Øjenvidne og ved denne Lejlighed stod under hans Befaling. — En Dag sneg Schleppegrell sig frem med to Mand for at undersøge Fiendens Forpoststilling; han opdagedes af nogle fiendtlige Ryttere, der indhentede ham og opfordrede ham til at overgive sig. Uden Tøven tildelte Schleppegrell den nærmeste Rytter et kraftigt Sabelhug, kastede ham af Hesten, svang sig selv op paa den og forsvandt, inden de øvrige Ryttere ret havde fundet sig og begrebet, at de burde være komne deres Kammerat til Hjælp.

I „Kampen om Norge" af Kaptejn Sørensen, 2. Del Side 319, heder det: Den 3. August 1814 stod en norsk Styrke paa 500 Mand under Major P. H. Butenschøn en Milsvej fra Torpum. Imod denne ringe Styrke sendte den svenske Feltmarschal Essen et Korps paa nogle tusind Mand under Oberst Bergholz. Det drev de fremskudte norske Poster tilbage over Bækken, der løber forbi Øjestad, hvor Butenschøn havde opstillet sin Styrke. Svenskerne rettede deres Angreb imod Normændenes venstre Fløj. Yderst paa denne Fløj stod Løjtenant Schleppegrell med sine Jægere. Da han paa Grund af Forholdene sendte Bud efter Forstærkning, men denne, som virke-

lig var bleven sendt, tog fejl af Vejen og ikke kom til ham, sprang han i Fortvivlelse op paa en Træstub og raabte med den ham ejendommelige Iver over til Fienden: „Her staar Lejtenant Schleppegrell, som er ladet i Stikken af sine Egne. Giv mig en Kugle!" I Virkeligheden sendtes der nu en tilstrækkelig Mængde af saadanne over til den unge Normand, som saaes staaende højt over de andre; men Kuglerne fejlede ham — til Lykke for Danmark.

Felttoget var ikke af lang Varighed. Prins Kristian Frederik, som Nordmændene havde udraabt til Konge, trættedes hurtig ved Krigen, og Sverig forenedes med Norge. Men Schleppegrell vilde ikke tjene den svenske Konge; han nægtede tilligemed to af sine Kammerater, Olaf Rye og Hans Helgesen, at sværge Troskabseden til Karl den 13., og de bleve derfor afskedigede af norsk Tjeneste. Forsynet med glimrende Anbefalinger begav Schleppegrell sig i Foraaret 1815 tilligemed sine Kammerater til Danmark, og derfra drog han i fremmed Tjeneste til Tyskland, som dengang atter rustede sig for at kjæmpe imod Napoleon, der var vendt tilbage til Frankrig fra Elba.

Schleppegrell ansattes ved tredje rhinske og senere ved femte vestfalske Regiment. Med sidstnævnte Regiment deltog han i Træfningerne ved Philippeville, Marienburg og Rocroi. I November 1815 var han i Paris; medens han opholdt sig her, erholdt han efter Ansøgning sin Afsked af preussisk Tjeneste og ansattes ved Prins Kristian Frederiks (Kristian 8.) Mellemkomst i den danske Hær med sin havende Tjenestealder. Han forblev imidlertld ved de i Frankrig staaende danske Tropper indtil April 1816, da han forsattes til tredje jydske Regiment, der garnisonerede i Kjøbenhavn.

Ungdoms-Indtrykkene ere de stærkeste; de følge os gjennem hele Livet. Schleppegrell bevarede haardnakket

sine Fordomme mod Svenskerne. Han glemte dem aldrig Krigen fra 1808 til 9 og fra 1813 til 14. Det var derfor et ejendommeligt Syn, naar han som kommanderende General optraadte som Danmarks Repræsentant og beværtede svenske Officerer. Han gjorde det med den mest udsøgte Gjæstfrihed og Høflighed, men uden Spor af Hjertelighed, og naar de forlod ham, hviskede han til sin Adjutant: „Har jeg nu været høflig nok?" Derimod havde han fra det Felttog, han havde gjort med den preussiske Hær, bevaret et levende Indtryk af den Begejstring for Konge og Fædreland, som besjælede Tyskerne i Frihedskrigen 1813—15. Han saa endnu i enhver preussisk Officer en Kjæmpe for Konge og Fædreland og vilde intet høre om, at de vare falske imod sine Fiender. En Dag i 1849, da Schleppegrell var Kommandant paa Als, indfandt en preussisk Officer sig som Parlamentær og benyttede efter Preussernes Sædvane sit Ærinde som Skalkeskjul for at komme til at spionere. Schleppegrell gav en af sine Adjutanter Befaling til at kjøre med den fremmede Officer til Augustenborg, hvor der var en udmærket Restauration, og give ham en god Middag, og Adjutanten tog for Underholdnings Skyld en Kammerat med sig. Ved Bordet var den preussiske Officer meget paatrængende med sine Spørgsmaal, hvormange Soldater det Skib kunde rumme, hvormange Tropper der laa i den By, hvormange Kanoner der laa i det Brohoved o. s. v. De unge danske Officerer, der vare meget kaade, gav ham Svar, som han fortjente. Kunde et Skib rumme 100, fortalte de, at det kunde rumme 1000 Soldater. Laa der 500 Mand i Sønderborg, sagde de, der laa 5000. Var der to Kanoner i en Skanse, sagde de, der var to hundrede. Det varede selvfølgelig ikke længe, inden Preusseren mærkede, at han blev holdt for Nar; saa blev han ondskabsfuld, og da alle drak tæt, saa bleve de hede i

Hovedet. Preusseren begyndte at stikle paa Danmarks Konge; men her kom han tilkort, da Preussernes Konge havde endnu flere Svagheder; han maatte give tabt, da han mindedes om, hvor jammerlig Frederik Vilhelm 4. havde opført sig i Martsdagene 1848, da han havde skuffet baade sit Folk og sin Hær og skiftevis, alt eftersom Vinden blæste, givet dem til Pris for Kardætsker og Pøbel. Preusseren tabte imidlertid ikke sin Aandsnærværelse; han endte Tvisten med de Ord: „Mine Herrer, nok derom — han er en Slyngel — men han er min Konge." Der valgtes nu en neutral Gjenstand for Samtalen, og man skiltes ad i alle den ceremonielle Høfligheds Former. Nogle Dage efter fortalte Adjutanten sin General, hvad der var passeret. „Hvor ridderligt!" udbrød denne. „Er ist ein Schuft, allein er ist mein König; dermed maatte jo selvfølgelig al Tale om Kongen høre op."

I 1816 kom Schleppegrell som sagt til Danmark og ansattes ved tredje jydske Regiment, hvor han gjorde Tjeneste til 1842. I 1819 udnævnedes han til Kaptejn, i 1839 til Major, i 1840 til Ridder af Danebrog. Hans Valgsprog blev „bedre at være end at synes." Regimentet garnisonerede til 1820 i Kjøbenhavn, da det flyttedes til Aalborg, hvor Schleppegrell forblev til 1842. Uagtet sin udprægede Originalitet, sine skarpt udtalte Anskuelser og sine kantede Manerer var han almindelig anerkjendt for at være Regimentets dygtigste Officer. Flere Gange tiltrak han sig Frederik den 6.s Opmærksomhed ved de større Lejrøvelser og fremhævedes offentlig af Kongen, fordi hans Kompagni var saa fortræffelig indøvet; navnlig forbausede det Kongen, da Schleppegrell engang ved en Øvelse lod alle Befalingsmænd træde bort fra Kompagniet og derpaa viste, at de Menige var saa vel øvede, at de bevægede sig, uden at begaa en Fejl, efter Signal-

hornets Lyd og indtoge de forskjellige Angrebs- og Forsvarsstillinger.

Schleppegrells Hjertensgodhed, ubestikkelige Sanddruhed og ridderlige Karakter forskaffede ham trofaste Venner i Regimentet. Schindel, Morgenstjerne og Schleppegrell dannede et Kløverblad, der holdt trofast sammen. Schindel faldt som Chef for femte Bataillon, da han i Spidsen for sine Soldater stormede og indtog Forskansningerne ved Kolding den 23. April 1849. Morgenstjerne faldt som Fører for tolvte Bataillon, da han med sine Slesvigere slog Hannoveranerne ved Bøffelkobbel den 5. Juni 1848. Døden skilte saaledes kun i kort Tid de tre Venner. Deres Hustruer vare ligesaa inderlig forbundne som Mændene, og da det var rigt begavede Kvinder, vare deres gjæstfri og selskabelige Huse søgte af en vid Kreds. Schleppegrell var Midtpunktet; han beholdt til sin Død sin Barnetro og havde kun Øje for, hvad der var stærkt, ædelt og godt i Mennesket. Kvinden var hans Ideal, og Lykken begunstigede ham som Faa. Han blev ofte paa de Steder, hvorhen hans Virkekreds førte ham, draget ind i en Kreds af Kvinder, der vare en Prydelse for deres Kjøn, og som, rigt udrustede med sjælelige og legemlige Fortrin, udbredte Lykke over deres Omgivelser. Hos Schleppegrell fandtes der en ejendommelig, højst tiltalende Blanding af Alvor og det mest sprudlende overgivne Lune. Hans medfødte Vittighed gjorde sig gjældende paa en saadan Maade, at den uden at saare Nogen virkede oplivende paa alle de Omværende. Paa sin egen tørre Maade forstod han med et Par Ord at sætte Liv i de kjedsommelige Liniemanøvrer og fremkalde Smil paa mangen Pedants Læber.

I 1842 forfremmedes Schleppegrell til Oberstløjtenant og erholdt den 8. Bataillon i Kjøbenhavn. Ved en af de store Liniemanøvrer paa Nørrefælled fandt Brigadechefen, der var kortsynet, at den 8. Bataillon ikke

var nøjagtig i Flugt med de andre Batailloner, skjønt Schleppegrell, der var meget skarpsynet, fandt, at den var fuldstændig i Linie med dem. Paa een Gang lød Brigadechefens Raab: „Ottende Bataillon er ikke skarpt rettet.“ Schleppegrell, der var af en modsat Mening og fandt, at Retningen var udmærket, sænkede Sablen, da det ikke er tilladt at svare sine Foresatte under Øvelsen; men anden Gang lød det samme Veraab: „Ottende Bataillon er ikke rettet.“ Schleppegrell sænkede atter Sablen. For tredje Gang kom Brigadechefens Befaling, og under den almindelige Taushed vendte Schleppegrell sig imod sin Bataillon og kommanderede: „Ottende Bataillon! en halv Tomme fremad, ret!“ En anden Gang, da Brigaden marcherede fremad, stødte ottende Bataillon paa en Dam. Schleppegrell lød derfor Bataillonen drage til Siden for at komme uden om Vandet; Brigadechefen, der ikke kunde se Hindringen, raabte strax: „Ottende Bataillon marcherer ikke lige ud.“ Schleppegrell sænkede Sablen og vedblev at trække sig ud til Siden. I sin Hidsighed gjentog Brigadechefen: „Hvorfor marcherer ottende Bataillon ikke lige ud?“ Nu fik Schleppegrell Luft og udbrød ærgerlig med sin norske Udtale: „Den ottende Bataillon kan ikke som Jøderne gaa tørskoet over det røde Hav.“

Selvfølgelig kunde Brigadechefen ikke udstaa den djærve Nordmand. Da han en Dag ved en Revue over Schleppegrells Bataillon forgjæves havde søgt efter Noget at være misfornøjet med, Noget at brumme over, løb der til Uheld for Generalen en herreløs Hund foran Bataillonens Front. I Mangel af Andet at hænge sin Hat paa tordnede han: „For Pokker skaf den Hund væk, Hr. Oberstløjtenant!“ Med den fuldstændigste Ro og i den blideste Tone, men dog saa højt, at Alle kunde høre det, sagde Schleppegrell til en Underkorporal: „Kjære Nielsen,

fang den lille Hund og bring den bort; men gjør det saa humant som muligt."

For de gamle Løjtenanters Indsigt i Underklassernes Kaar havde Schleppegrell stor Agtelse. En Dag søgte en Hornblæser for tredje eller fjerde Gang om Tilladelse til at gifte sig med et Fruentimmer af slet Rygte. Hornisten sagde til Schleppegrell, at nu maatte han give den saa længe vægrede Tilladelse, for ellers sprang hun i Vandet. Det forekom Schleppegrell meget betænkeligt; men en Premierløjtenant, der var hos ham, bad om at maatte tale et Par Ord med ham i Enrum. Schleppegrell gik med ham ind i et andet Værelse. „De skal ikke give Tilladelsen, hun springer sikkerlig ikke i Vandet." „Vil De indestaa mig for hendes Liv?" spurgte Schleppegrell. „Det vil jeg," svarede Løjtenanten. „Godt." Derpaa afslog han Tilladelsen. I otte Dage gik han i en stærk Spænding. En Dag mødte han Hornblæseren og spurgte ivrig: „Naa, sprang hun saa i Vandet?" „Ja, det gjorde hun, men ikke længer end hun kunde bunde."

Paa Øvelserne i Marken og i Skydning lagde Schleppegrell stor Vægt og bragte disse Grene til Fuldkommenhed ved selv at lede dem; han fremhævede dem, der udmærkede sig, og gav dem Pengepræmier, som oftest af sin egen Lomme. En Dag betroede en General ham som en Hemmelighed, han nylig havde erfaret, at Kuglen, naar den var skudt ud af Geværet, gik frem i en Bue. „Tænk, han tror jeg ikke veed, at Kuglen gaar i en Bue, — jeg, som kan tegne ham Kuglebaner for hvert af de Projektiler, der bruges i den danske Hær. Han kan maaske bedre end jeg beregne den Bue, en Hofmands Ryg skyder, for at Manden kan naa Maalet."

I 1846 havde Schleppegrell erholdt det i Helsingør garnisonerende andet Jægerkorps, der trængte til en kraftig Fører; to Aar efter udbrød Oprøret i Holsten den

23. Marts 1848. Krigsministeren kaldte Schleppegrell til Kjøbenhavn og betroede ham Førelsen af et Korps paa fem Batailloner, et Batteri og en Eskadron, der hurtigst muligt bragtes paa Krigsfod og derefter besatte Als og Sundeved. Korpset kaldtes „det venstre Flankekorps." I Folkemunde hed det blot Flankekorpset. Det bidrog i rigeligt Maal til Sejrene ved Bov, Dybbøl, Nybøl og til den haardnakkede Modstand, Preusserne mødte ved Slesvig. I de fleste Træfninger dannede det Hærens venstre Fløj og fik hyppig Lejlighed til at gjøre sit Navn Ære; ved Angreb i Fiendens Flanke skaffede det os Sejren.

Schleppegrell førte sine Batailloner i Ilden, saa det havde Klem. Sine Soldater gav han Lyst til Kampen, og de lagde med Tryghed sin Skjæbne i hans Haand. Selv opholdt han sig ofte i den heftigste Kugleregn, naar han vilde erobre en Stilling, af hvilken Slagets Udfald beroede. Soldaterne troede, han var usaarlig. „Han ryster Kugler af sig som Sne," hedder det i Schleppegrell-Visen. Første Gang Korpset var i Ilden, galopperede Schleppegrell ud i Kjæden, hvor hans Folk, tilsyneladende af Træthed, havde kastet sig plat ned paa Jorden, havde glemt at skyde og dampede af Skræk over de mange Dødens Sendebud, der i alle Tonearter summede forbi dem. Men i et Nu forvandlede Schleppegrell Folkenes Træthed til Liv ved at udbryde: „Ak, der har vi den gamle Lyd. Fremad, Børn! lad Fienden ogsaa nyde godt af Jer Musik." Og frem gik det i ustandselig Fart. I en ung Soldats Erindringer fra Krigsaarene 1848—49 hedder det: „En Mand, som man hørte fortrinlig rose den 28. Maj, var Schleppegrell. Han red ind i tiende Bataillons Kjæde og tilraabte Soldaterne: „Kom herhen, Børn, her pibe Kuglerne saa lysteligt," og strax sprang Skytterne under livlige Hurraraab frem foran den gjæve General. Til de Modigste gav han Specier ude i Kjæ-

den, en Belønningsmaade, der var saa almindelig i Napoleons Tid; kun paa denne Maade, naar Belønning og Hæderstegn gives Soldater paa Valpladsen, veed Enhver, at han fortjener den.

Sine Bekymringer og Sorger indesluttede Schleppegrell i sit Bryst, indtil han var ene, saa gav han dem Luft; men selv i Lønkamret beholdt hans Betragtninger sit lunefulde Mærke. Efter Træfningerne ved Kolding og Gudsø i 1849 fik den Del af Hæren, i hvilken Schleppegrells Brigade var indlemmet, Befaling til at indeslutte sig i Fredericia. Der hvilede, som alle Ældre erindre, dengang et haardt Tryk over Land og Folk, som man havde vanskeligt ved at ryste af sig. Da Schleppegrell havde begivet sig til Ro i det ham anviste Kvarter, troede han, at Ingen kunde høre, hvad han sagde; han huskede ikke paa, at Væggene vare meget tynde. Han holdt nu følgende Enetale: „Min Brigade skal indesluttes i Fredericia, ak ja! Fæstningen belejres, ak ja! Den maa overgive sig, ak ja! Jeg vandrer med min Brigade i Fangenskab til Stade." Derefter fulgte et Ak Ja saa voldsomt, som om Brystet skulde sprænges. Naar nu Døren nogle Minuter senere aabnedes, og Adjutanterne ventede at se en nedbøjet Mand, saa viste der sig det modsatte Syn: en kraftig, munter Mand, fuld af Liv og Virkelyst, der satte Mod i Alle, der gik ud og spøgte med Soldaterne, som flokkedes om ham; han fortalte dem, at det ikke var Søndag hver Dag, og at, om vi vare gaaede tilbage, saa var det blot for med samlet Styrke at bryde frem om nogle Dage.

Schleppegrells Personlighed var en kraftig Feltsoldats. Han var stor og firskaaren, havde stærke Lemmer og store livlige Øjne, der spillede i det Gule. Naar han talede med Eftertryk, kastede han Hovedet tilbage. Han besad en Jærnhelbred og en udmærket Appetit. En Dag

klynkede han ved Middagsbordet over Mangel paa Madlyst. Paa en medlidende Adjutants Spørgsmaal, hvad der fejlede ham, tog Helgesen Ordet for ham og svarede: „Han plejer at spise for Tre, idag kan han kun spise for To." Hans Paalidelighed og Retsind var ubetinget; hvad han havde paataget sig, det holdt han ubrødelig. Derfor vilde han gjerne vide nøje Besked; enhver Meddelelse, der var taaget og ubestemt, var ham forhadt. Modtog han en uklar Befaling, saa blev han mistænksom og troede, at der laa noget skjult deri, at man vilde stille ham paa en Uriaspost. Var derimod Befalingen klar og bestemt, saa var det ham ligegyldigt, om Fiendens Stilling og Styrke var større end hans; han sparede da aldrig at indhente de nøjagtigste Oplysninger om, hvor Fienden stod og hvordan han havde fordelt sin Styrke. Han forlangte aldrig Hjælp af Andre til Udførelsen af det Hverv, der paalagdes ham. Han bad blot om, at man vilde sørge for, at de andre Brigader ligeledes udførte deres Hverv, saa han ej fik Fiender paa Halsen, som Andre skulde beskjæftige. Hver Bataillon fik nu nøjagtig Instrux; han forsømte Intet, der kunde sikre ham Sejren. Trykkede en Bataillon sig ved at gaa frem, saa ilede han til den. Hele hans Person var da et Billede paa Hurtighed. Kappen flagrede, Albuerne hævede sig uophørlig i Højde med Skuldrene, som om han vilde flyve. Med Pisk og Sporer drev han Hesten fremad, selv om den var i den stærkeste Galop. Fik han derimod en Befaling, der indeholdt et altfor vidt Spillerum, blev han overdreven forsigtig i Udførelsen. En Adjutant bragte ham en Dag (i April 1849) Ordre til at kaste Fiendens Forposter tilbage, rykke en Mil fremad og omgaa Fienden. „Hvor staar Fienden?" spurgte Generalen; det vidste Adjutanten ikke. „Naa, han staar et Sted i Danmark, og saa skal jeg slaa hans Forposter, gaa en Mil fremad og omgaa

ham. Vil De hilse Generalen, jeg skal gjøre mit Bedste." Han gik derpaa forsigtigt og langsomt fremad, overalt frygtende for at støde paa et Baghold, og Fienden fik god Tid til at trække sig bort uden at blive omgaaet. I det Krigsraad, som holdtes forinden Fredericia-Slaget, var det Schleppegrell, der først tog Ordet for, at hele Hæren samlet skulde bryde ud af Fæstningen. „Man bør ikke sprede Kræfterne," ytrede han, „og ej lade det komme an paa, om Vejr og Vind tillader en Brigades Landgang." I selve Slaget førte han sin Brigade frem i to Linier med en Skjønhed og Orden, som om det var paa en fredelig Øvelsesplads. Med sin første Træfning: 3. Bataillon, 3. Jægerkorps og 2. Forstærknings-Bataillon samt Batteriet Jessen, optog han Avantgardens slagne venstre Fløj, angreb Fiendens Midte og slog ham fuldstændig paa Flugt.

En Officer beklagede for Schleppegrell, at vi kun havde fire Brigader ved Fredericia, da vi dog med Lethed kunde have draget endnu en Brigade til os fra Als. Spøgende svarede Schleppegrell: „Det er ikke altid, man behøver fem Stik for at vinde; denne Gang er jeg vis paa, at vi vinder paa fire."

Den 1. Oktober 1849 udnævnedes Schleppegrell til General over de Tropper, der vare paa Als. De stode paa Krigsfod, rede til at møde Holstenerne, saafremt de skulde bryde Vaabenstilstanden og gjøre Indfald i Sønderjylland. Ved Als laa der endvidere en Flaade under Sten Bille. Schleppegrell forstod at holde sine Tropper i Aande og vaage over, at de ikke forkjæledes og forfaldt til Magelighed. Korpset talte ti Batailloner, to Eskadroner, to Batterier samt nogle Kompagnier Forstærknings-Artilleri. Daglig blev der øvet Felttjeneste, Kompagni-, Bataillons- og Brigadeøvelser samtidig med, at Mandskabet øvedes i Skarpskydning. Schleppegrell overværede

disse Øvelser skiftevis ved de forskjellige Afdelinger, gav dem Ros, naar de fortjente den, men dadlede ogsaa strengt enhver Forsømmelse. Han bibragte Alle en levende Lyst til deres Kald; og om end Øvelserne trak ud til hen paa Eftermiddagen, mødte han altid tilfredse Ansigter. Selv i December og Januar var han allerede i Sadlen Kl. 7 om Morgenen for at begive sig til de ofte flere Mil fjærnede Øvelsespladser. Hans Adjutant, der som de fleste var lidt magelig, holdt ikke af disse tidlige Morgenture. En Dag sagde han til Schlepvegrell: „Mener Generalen ikke, det er lidt for tidligt, vi ride ud. Vi kommer altid for tidlig paa Pladsen.“ „Godt,“ sagde Generalen, „saa ride vi fremtidig, naar Klokken er et Kvarter over syv.“ Vare Adjutanter og Ordonanser ikke til den fastsatte Tid tilstede, red han alene uden at vente et Sekund og lod de Forsømmelige tilsige en halv Time tidligere den næste Dag. Varede Øvelsen undtagelsesvis hele Dagen, saa sørgede han for, at Mandskabet fik en dobbelt Mad- og Brødportion, og alle Befalingsmænd samlede han efter endt Øvelse om sig og sin rigelig forsynede Proviantvogn. To Gange maanedlig havde han ufravigelig 50 til 60 Officerer af Hæren og Flaaden til Middag hos sig paa Augustenborg. En udmærket Kok, et Arvestykke fra Kristian den 8., ved Navn Bruhn, besørgede Anretningen. Disse selskabelige Sammenkomster, der gjerne varede fire til fem Timer, bidrog i høj Grad til at styrke Kammeratskab og god Tone. I Hæren fandtes jo Nationens dygtigste Kræfter. Ældre som yngre Talenter kappedes om ved Bægerets Klang at holde ypperlige Taler og krydre Skaalerne med vittige Indfald. Læssøe og Blom af Landhæren, Sten Bille, Edv. Suenson af Flaaden hørte til de Fremragende. Gjæster fra det øvrige Danmark, fra Sverrig og Norge, som Generalen stedse indbød til sit Bord, forbausedes over den Veltalenhed, her udfoldedes.

En Dag kom Etatsraad Flor med flere af sine slesvigske Venner til Als og og deltog i en af Generalens Middage. Fortryllet af det Sving og den Løftelse, han blev Vidne til, skrev han Alt paa Frihedens Regning og udbragte i et livligt Foredrag en Skaal for Danmarks Riges Grundlov, der blev drukket under almindelig Jubel. For at Etatsraaden imidlertid ikke skulde rejse bort med et urigtigt Indtryk om de mange andre Aarsager, som ligeledes bidrog til den gode Aand og Endrægtighed, der herskede, rejste Major Blom sig og udbragte en Skaal for Mændene af den faste Stok, der var Regjeringens Støtte i Krig; der, naar Oliegrenen var bortkastet og Krigsfaklen tændt, kun var Regjeringens trofaste Redskab; hvis hele Tragten gik ud paa at ødelægge Fienden; der aldrig spurgte hvorfor, men kun hvorhen. Han sluttede med et Leve for Flaaden. Kaptein af Flaaden Edv. Suenson takkede med at udbringe en Skaal for Mændene af den gamle Skole, som vi skyldte, at Fædrelandet besad en Hær, udmærket ved den Lydigheds, Troskabs og Mandstugts Aand, der besjælede den; en Hær, der var Danmarks største Smykke, og hvis Blomstren han var vis paa, at Regjering og Rigsdag vilde værne om i Krig som i Fred. Denne Skaal henvendte han til Schleppegrell.

Flor takkede Mændene af den gamle Skole og den faste Stok og forsikrede, at han regnede denne Dag til en af de lærerigeste i sit Liv; det var ret gaaet op for ham, hvilket harmonisk Mesterstykke Danmark besad i sin Hær og i sin Flaade, der med Begejstring opfyldte sit Kald, en Enhed i Ubestikkelighed og Troskab, der urokkelig vaagede over Fædrelandets Sikkerhed og over, at Æren prydede den i Med- og Modgang. Derefter udbragte han et Leve for Danmarks Palladium, Danebrog.

Hvor Schleppegrells Undergivne mødte ham, viste de ham altid, at de skjønnede paa den Omhu, hvormed

han sørgede for dem og uddannede dem. Paa hans Fødselsdag den 28. Juni 1850 indbød alle Officererne ham til en Fest. Det var kort før det tredje Felttogs Begyndelse, og uvilkaarlig fløj mange Tanker til Kampdagene, der nu atter skulde sprede sin Solglans over Hæren og henvende Alles Opmærksomhed paa den. Schleppegrell, der kun levede i Tanken om at kjæmpe, sejre og falde for Fædrelandet, udbragte med begejstret Alvor en Skaal for „den, der falder i Kampen for Fædrelandet." Han nævnede Ingen; men Alle havde Indtrykket af, at han ligesom med Længsel mindedes sin forudgangne Ven, Rye.

Af Befolkningen paa Als, der nu paa tredje Aar havde en Indkvartering af en halv Snes tusinde Mand, var han meget afholdt. Han forstod at gjøre det indlysende for de enkelte Vrangvillige, at, naar det gjælder Fædrelandets Frelse, bør man villig bære Krigens Byrder. En Dag kom en Samling Bønder med Sognefogden fra Ulkebøl i Spidsen til Generalen og bad ham om at fri dem for Indkvarteringen, „som de nu vare kjede af." „Hvad tror De da om os, der nu ligge her paa tredje Aar fjærnet fra Familie og Hjem? Hvad tror De om de mange stakkels Løjtenanter, Underofficerer og Soldater, hvis Familier sidde der hjemme i Fattigdom, Nød og Sorg, fordi deres Forsørgere ere revne fra dem, og som de maaske aldrig gjense?" spurgte Generalen. „Tror De ikke, vi ere kjede af det? Hvad der opholder os og skal oplive eder, det er Kjærligheden til vort jordiske Fædreland, som vi ej vil slippe. Gaa nu hjem og skam jer," og dermed lukkede han Døren.

Og da Tropperne forlod Als, var der almindelig Sorg, fordi de drog bort. En Deputation fra alle Sognene takkede Generalen for det smukke Forhold, der havde hersket mellem Befolkningen og Soldaterne. Hele

Befolkningen var stimlet sammen paa Dybbølbanke, hvor Generalen holdt Hærskue hin uforglemmelige Julimorgen, da Tropperne drog igjennem Sundeved til det blodige Stævne ved Isted. Mangt et kjærligt Farvel vexledes, mange Taarer randt ved de kjære Gjæsters Bortmarche, og fra Alle lød Raabet: „Kom igjen med Sejr." Soldaterne hoppede og sprang som Frøer i den tidlige Morgenstund. Da Middagssolen trykkede dem til Jorden mellem Ringenæs Bakker, saa krøb de som Tudser; men det oplivende Syn af deres utrættelige General var altid tilstrækkeligt til at bringe Liv i Kolonnerne.

Den anden Marchedag skulde netop begynde, da der kom Bud fra Flensborg, „at Danskerne maatte skynde sig, thi Oprørerne rykkede mod Byen." Dette Budskab var Schleppegrell inderlig velkomment. Han hastede efter at komme afsted og havde nu en gyldig Grund til at paaskynde Farten. Jorden brændte under ham, og hans Kolonner tilbagelagde de sidste Mil i Ilmarche. Rytteriet travede med to Kanoner i Forvejen, og allerede ved Middagstid stod det danske Fortrav udenfor Flensborg. Generalen red i Spidsen for de forreste Batailloner af sit Fodfolk gjennem Byen og modtog rørt de Tusinder af Velkomst og Leveraab, der jublede ham imøde. Sine Tropper lod han i Vifteform udbrede sig søndenfor Flensborg; selv tog han med sin Stab Kvarter i Adelby. Her tilbragtes nogle faa rolige Dage. Den Tid, der levnedes fra Forretningerne, hengik i fortrolig Samtale med Helgesen, Johan Bülow og de yngre Officerer af hans Stab, der hængte ved ham med Liv og Sjæl.

Den 23. Juli brød han op med sin Division og kom den 24. til Havetoft. Generalen var denne Dag meget oprømt, han var lykkelig og vis paa Sejren. Om Aftenen blev han mismodig over, at Overgeneralen foretog en Ombytning med Brigadernes Virksomhed, saa

Schleppegrells tre Brigader, Krabbe, Baggesen og Ræder, kom til at aabne Slaget samtidig paa hele Linien. Han frygtede for, at han ej kunde vaage over, at Angrebet skete samtidig af alle tre Brigader. Selv bestemte han sig til at føre den midterste Kolonne; med den venstre under Krabbe sendte han Helgesen og Faaborg; for den højre Kolonne, Brigaden Ræder, der hidtil havde staaet under Overkommandoen og vedblev at være under dennes Ojne, frygtede han Intet; men det blev netop denne Brigade, der forhastede sig. Da Schleppegrell saa, at Ræders Brigade var indviklet i Kampen, grebes han af en feberagtig, utaalmodig Higen efter ligeledes at komme i Kast med Fienden med de Tropper, han selv førte. Han dreves fremad ret som i Forudfølelsen af, at han snart skulde naa sine Onskers Maal. Da han havde passeret Stolk, og Kampen udviklede sig rundt om ham, kom der atter den rette Ligevægt imellem Begejstring og Ro over ham. Der var ikke længer Utaalmodighed, kun fast, sindigt Mod over ham. Han holdt stedse der, hvor Kampen bedst og nærmest kunde styres, og lagde den i Stolk indtrængende Fiende alle de Hindringer i Vejen, som Snille og Talent kan opbyde.

En fiendtlig Brigade paa fem Batailloner havde ubemærket gaaet frem imellem de to af Schleppegrells Kolonner, der gik imod Vedelspang og igjennem Stolk. Denne fiendtlige Brigade var trængt ind i Landsbyen Stolk og udfoldede Halvdelen af sin Styrke søndenfor Byen, hvor Schleppegrell opholdt sig med sin Stab, nogle Ingeniører, et Kompagni Fodfolk, et tolvpundigt Batteri og to Eskadroner; midt imellem sin Reserve, der under Henckel stod nordenfor Stolk, og sin første Træfning, der under Læssøe kjæmpede i Skovene imellem Isted-Sø og Lang-Sø.

For Schleppegrell gjaldt det nu om med den Haandfuld Folk, han havde hos sig, at opholde Fienden, indtil

Reserven, der stod nordenfor Stolk, fik Tid til at gaa frem, drive Fienden ud af Byen og komme Generalen til Hjælp.

Det tolvpundige Batteri modtog den fremrykkende Fiende med Kardætsk-Salver, og dets Bedækning, Kompagniet Middelboe, søgte at holde de tyske Skytter, der sneg sig frem langs Gjærderne, i tilbørlig Afstand fra Batteriet. I kort Tid stansede Fienden; men snart havde hans talløse Skyttesværme overfløiet Kompagniet og kastet det i Uorden tilbage. Batteriet holdt bedre ud paa sin Post og modtog den fremstormende Fiende med raske Salver, uagtet de fiendtlige Skytter lagde sig ved Digerne tæt foran Kanonerne og skjød Artilleristerne ned for Fode. Det var en smuk Prøve paa Udholdenhed. Schleppegrell var urokkelig, han vilde ikke vige. Han opmuntrede sit Artilleri og Rytteri til at kjæmpe med freidigt Mod. Dragonerne skulde skaffe Artilleristerne de nærgaaende Skytter fra Livet. Paa Schleppegrells Vink huggede de to Eskadroner Buchwaldt og Meyer, der stod i en Lavning bagved Kanonerne, ind paa Fienden. I den livligste Sværm galopperede de frem over Marken; men komne til Gjærderne prellede Hestene tilbage fra de tætte Tjørnhegn, hvor Geværilden fra de bag disse liggende Jægere sved dem om Snuderne. Skræmmede vendte de stejlende Heste om, trodsende Rytternes Anstrængelser for at spore dem over Gjærderne. Buchwaldt og Meyer samlede sine spredte Ryttere i Lavningen, og Oberst Sauerbrey, bekjendt fra sit smukke Kavalleriangreb ved Flensborg den 9. April 1848, førte dem paany frem; men atter standsedes de af Geværilden bag Digerne, som Hestene, der nu engang havde faaet Skrækken i Blodet, ikke vilde springe over. Under Sauerbrey blev Hesten skudt; men han steg koldblodig op paa selve Diget og opmuntrede sine Ryttere til at gaa paa, indtil han, omringet af en halv Snes Fiender,

maatte overgive sig. Da nu ogsaa Ritmester Meyer saa-
redes af en Kugle i Underlivet, veg Dragonerne igjen til-
bage til Lavningen. Dødelig saaret red Ritmester Meyer
hen til General Schleppegrell og meldte sig fra Tjeneste.
„De er en brav Mand, De har tilfulde opfyldt Deres
Pligt“ udbrød Generalen, der endnu stedse var Fyr og
Flamme og befalede Dragonerne at foretage et nyt Angreb.
Medens dette forberedtes, tillod han Artilleriet at tage en
ny Stilling nærmere ved Isted, da det havde fiendtlige
Skytter foran og paa Siden af sig. I den hæftigste Ild
hagedes Kanonerne i Forstillingerne, men under Bortkjør-
slen dræbtes en Kanons Stanghest, og medens den blev
spændt ud af Tøjet, omringedes Kanonen af Fienden; en
anden Kanon væltede i det Hul, der var gravet til den
igjennem Vejdiget og blev ligeledes taget af Fienden. Da
Schleppegrell saa, at to af vore Kanoner vare i Fiende-
vold, overvejede han ikke, om et Forsøg paa at gjenerobre dem
virkelig kunde lykkes med de forhaanden værende Kræfter.
Kun Æren, kun Tanken om, at Fienden ej ustraffet burde
tro, at han kunde tilegne sig slige stolte Trofæer, var ham
nok til at vedligeholde Kampen og overraske Fienden med
sit urokkelige Mod. Han gav Dragonerne Befaling til
at tage Kanonerne tilbage. „Fremad, Børn, det gjælder
Eders og min Ære,“ raabte Generalen. Og da den Tid,
det tog med at ordne Dragonerne til Angreb, blev ham
for langvarig, saa svigtede hans ridderlige Aand og Mod
ham ikke et Øjeblik; han trak sin Sabel, og idet han
pegede med det dragne Værge paa de tagne Kanoner, op-
fordrede han sit Følge, der følte sig stolt af at lyde og
følge en saadan Fører, til at deltage i Angrebet. I næste
Nu var Divisionsgeneralen i Spidsen for sin Stab og
nogle og tyve Dragoner inde paa Livet af det fiendtlige
Fodfolk, der aldeles slaaet af et saadant Mod krøb ind
under Kanonerne og bag Gjærderne uden at fyre et Skud.

Kanonerne gjenerobredes, men Bespændingen var flygtet. Fienden kom hurtig til Besindelse og sendte en dræbende Regn fra Gjærderne. Det blev til et vildt Myrderi, hvor den mest glimrende Tapperhed Intet formaaede imod den tidobbelte Overmagt. Hvad der endnu var tilhest af Dragoner og Ordonanser flygtede imod Vest; men Schleppegrell blev. I det Øjeblik, hvor Alt syntes tabt, rammedes han af en Kugle i Panden, som gik ud gjennem Issen. Med de Ord „kun rask fremad, Folk," segnede han af Hesten. Hans Stabschef Johan Bülow*), der trofast havde fulgt ham, saaredes haardt af en Kugle i Skulderen og blev tilligemed tre af Adjutanterne, der enten vare dræbte eller saarede, liggende med Generalen paa Marken.

Faa Minutter senere gjenerobrede Henckel i Spidsen for Reserven Kanonerne og jog Fienden bort fra det Omraade, hvor Kampen havde raset saa hæftig; men hvilken Sorg og Jammer greb ikke Soldaterne, da de saae sin tilbedte General dødelig saaret paa Valpladsen! Omhyggelig lagde de ham paa en Baare og bragte ham til Ambulancen. Der var en forklaret Tilfredshed over Generalens Ansigt, den, som Bevidstheden giver om til sidste Øjeblik at have opfyldt sin Pligt og holdt sit Ridderløfte. I maalløs Tilstand bragtes han til Flensborg, hvor den sidste Gnist af Liv forlod ham den 26. om Morgenen Kl. 3. Han ligger begravet med sine Vaabenfæller i den store Kjæmpegrav paa Flensborg Kirkegaard.

Generalen var gift med Johanne Margrethe, Datter af Baron Juel til Lundbæk, med hvem han havde tre Sønner, af hvilke de to ældste ere Officerer og den yngste Skovridder.

Enhver, der havde lært Schleppegrell nærmere at

---

*) nu dansk Sendebud i London.

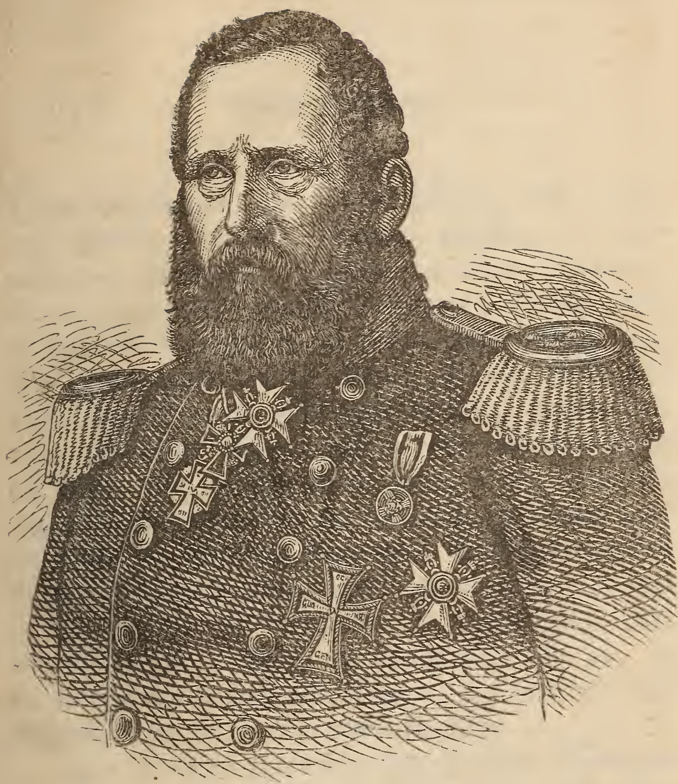
kjende, skattede hans Værd og sørgede ved Efterretningen om hans Død. Han var trofast mod Venner, mild og forsonlig mod sin Fiende, og den kjærligste, mest opofrende Familiefader.

Digteren Boye har tolket de Efterladtes Sorg i følgende sande Linier:

Ak, og den klagende Kjærlighedstaare,
Sønnernes Længsel og Hustruens Savn,
tie dog ej, naar det kransede Navn
jubler i Sejerens Kor ved hans Baare.

Et taknemligt Folk hædrede de Faldnes Minde med et Monument, der rejstes over Kjæmpegraven. Det forestillede en siddende Løve, paa hvis Fodstykke der indsattes Billeder af Schleppegrell, Læssøe, Helgesen og Krogh. I Aaret 1864 blev Flensborg besat af den preussiske Hær. Selv hos de vildeste Folkeslag plejer man at frede om Dødens Have, og det betragtes som en fræk Vanhelligelse at forstyrre de Dødes Bo. Ikke saa hos Preusserne. En lejet Pøbelhob forstyrrede Gravene og nedrev Løven, der slæbtes til Berlin, i hvis Tøjhus den nu staar.

I skjærende Modsætning hertil have Franskmændene handlet; da den franske Hær Hær i 1831 rykkede ind i Belgien, lejrede den sig i flere Dage i Waterloos Omegn. Her vogter ligeledes en Løve de i 1815 faldne Krigere. Intet er mere krænkende for Franskmændene end Tanken om det Aag, som paalagdes dem efter det skjæbnesvangre Waterlooslag. Alligevel lode de Løven urørt, det var et Gravminde. Ved at sønderslaa Schleppegrells Billede paa hans Gravminde og føre det til Berlin har Preusserne gjort hans Tro paa deres Ridderlighed til Skamme.

Hans Helgesen.

Hans Helgesen.

Hans Helgesen er født den 4. Oktober 1793 i Oslo, hvor Faderen, efter hvem Sønnen opkaldtes, var Forvalter paa Allunværket. Moderen hed Karen Hansdatter. De ere begge fødte i Sverig, rimeligvis i Skaane, hvorfra Faderen indkaldtes for at bestyre Allunværket. Foruden Hans havde de tre Børn: Simon Peter født 1795, Anne Beneditte født 1797 og Sofia Helgina født 1801, død 1806. Faderen var en overmaade stærk Mand og plejede ofte at sige til sin ældste Søn: „Du bli'r dog aldrig saa stærk, som jeg, du Hans; thi 12 Aar gammel kunde jeg bære min Rugtønde." Disse Faderens Ord æggede Drengens Forfængelighed; han øvede sig i at løfte og bære Byrder, og da han var 12 Aar gammel, sagde han til Faderen: „Nu er jeg ligesaa stærk som dig, da du var 12 Aar." Han viste Faderen, at han kunde bære Rugtønden og det opad Stolpebodtrappen.

Fra Barnsben udmærkede han sig ved Smidighed, Styrke og voldsomt Mod. Hans Dygtighed i Skøjteløbning, især i høje og lange Spring, grændsede til det Vidunderlige. Allerede som Dreng var han en lidenskabelig Jæger, og naar der aabnede sig Udsigt for ham til at tage Del i en Jagt, saa forsømte han Skolen. For at tvinge den balstyrige Dreng til at blive hjemme og læse i sine Bøger gjemte Moderen hans Hue og Støvler; Drengen sneg sig alligevel

ud af Huset med sin Bøsse, og en Dag mødte Faderen, der ligeledes var en dygtig Jæger, sin Søn en Milsvei fra Hjemmet paa en Aas, hvor Gutten barhovedet og i Hosesokker vadede i Sneen og skjød Ryper. Uagtet han var skabt til Idrætsmand, bestemtes han, som han selv udtrykte sig, til at blive Bogorm og blev i sit ellevte Aar optaget som Elev i Kristianias Latinskole. Strax da han var kommen i Skolen, vakte han Alles Forbauselse ved at entre op ad en Klatrestang, der stod i Skolegaarden, og stille sig paa Hovedet paa Knappen.

Helgesen gjennemgik de tre af Skolens fire Klasser. Lærerne roste hans hurtige Nemme; men hans vilde, ubændige Sind kunde de ikke tæmme. Han var sine Skolekammeraters Fører i alskens Spilopper, og hver Gang der forefaldt Uordener, betragtedes det som en Selvfølge, at han var Ophavsmanden. Da han var 17 Aar gammel, var han den stærkeste Gut i Oslo, og den Eneste, der kunde maale sig med ham, var Mogens Thorsen, den „sprækeste" og stærkeste Gut i Kristiania, der for faa Aar siden er død som Millionær. Disse to kom sammen for at prøve Styrke. Thorsen gik vel af med Sejeren; men han maatte erkjende, at en farligere Modstander havde han aldrig havt.

Haabet om at uddanne Hans til en skikkelig Præstemand maatte opgives, og for at vænne ham til Orden og Stadighed skaffede Faderen ham i 1811 en Elevplads paa det norske Militær-Akademi i Kristiania, hvor han paa Grund af sine gode Forkundskaber optoges i den næstældste Klasse. Paa Kadetskolen holdtes Drengen under en saadan Tugt, at han ej fandt Lejlighed til at tumle sig i det Frie. Han blev meget flittig og udnævnedes efter halvandet Aars Forløb den 1ste Januar 1813 til Sekondløjtenant i det tellemarkiske Regiment, og allerede i September samme Aar forfremmedes han til Pre-

mierløjtenant' Efter at have ligget i Garnison i Frederiksværn blev Regimentet, ved hviket Helgesen var ansat, sendt til Smaalenene i December 1813 for at værne Grændsen imod Indfald fra Sverig, som Frederik den 6te havde erklæret Krig d. 3. Sept. 1813. Helgesen gjorde Tjeneste ved den Jægerdivision paa 216 Mand, der var dannet af det tellemarkske Regiments Jægerkompagni og det kongsbergske Kompagni. Denne Division skiltes fra Regimentet og forenedes med det norske Jægerkorps. Divisionen førtes af F. A. Schleppegrell. Under denne Mand tjente Helgesen sine første Sporer, og 35 Aar senere sluttede han sig atter til Schleppegrell ved den slesvigske Krigs Udbrud i 1848. Da der en Dag paa Divisionens Skydebane ved Hafslund taltes om Vilhelm Tell og hans Bedrift, erklærede Schleppegrell sig villig til som Tells Søn at lade Æblet skyde af sit Hoved, naar Helgesen var Skytten; Tilbudet modtoges. Schleppegrell stillede sig op paa 100 Skridts Afstand; Knappen (Pomponen) paa hans Sjako forestillede Æblet, og Helgesen, den ypperste Skytte i Norden, skjød glatvæk Knappen af Hovedet paa Schleppegrell.

Helgesen var en stor Ynder af den hurtige Retspleje; havde nogen af hans Soldater forseet sig, saa gav ham dem nogle dygtige Drag over Nakken, og dermed var Sagen afgjort; men Helgesens Haand kom altfor let i Bevægelse, og det var ikke Faa, der fik den at føle. Alligevel var han elsket af Soldaterne. Selv troede han, at det var, fordi han bankede dem og ikke fortrædigede dem med Arrest og Vand og Brøds Straffe. „Jeg omgaaes kun gode Mennesker," ytrede han ofte; „men den Erfaring har jeg gjort, at det, Menneskene ere mest taknemlige for, det er Prygl."

Det var dog ej, fordi han var hidsig, at baade Soldater og Bønder holdt af Helgesen; thi det var kun Til-

skuerne og ikke dem, som det gik ud over, der beundrede ham i hans Vrede; den var saa naturlig. Gik der ham Noget imod, saa opfyldte Harmen ham ganske. Han rasede som en af Oldtidens Berserker, men var trods Vreden, der jo gjerne misklæder Folk, en overordentlig smuk Mand. Den sande Grund til hans Undergivnes Hengivenhed laa i, at de følte, at de havde en Mand for sig, der ej alene havde Hjærtet paa rette Sted, men som tillige havde Hjærte for Næstens Nød; der delte den sidste Skilling og den sidste Skorpe med sine Soldater; der hjalp den fattige Bonde, i hvis Hus han var indkvarteret, med Raad og Daad, satte sig ind i hans Tankegang, trøstede ham og gav ham af sit eget Forraad, indtil han selv kom i Nød. Denne uimodstaaelige Trang til Godgjørenhed bevirkede, at han aldrig blev formuende, men stadig var i Pengeforlegenhed. „Hvormeget jeg end faar, saa er jeg dog altid fattig som en Lus," sagde han; „der er saa Mange, der trænge mere end jeg."

Sin Jagtlidenskab kunde han i Aarene 1813 og 14, da han var indkvarteret paa Landet, ret af Hjærtens Lyst give Tøjlen, og han lettede sin Vært for Indkvarterings-Byrden med det rigelige Jagtbytte, som han bragte hjem. Jægerdivisionen stod fra Januar til Marts 1814 i Raade Sogn og i April i Nærheden af Hafslund. I Maj Maaned blev Helgesen med den halve Division sendt til Hvaløerne, hvor Kommandør Fasting laa med en norsk Flaade paa 40 Kanonbaade lige overfor den svenske Kyst for at beskytte Fæstningerne ved Glommens Munding. Til Helgesen betroede Fasting Forsvaret af Øerne S. Sandø og Herføl, der vare mest udsatte for Landgang. Den 26. Juli 1814 begyndte Fiendtlighederne fra svensk Side. Den svenske Flaade, der talte 4 Linieskibe, 4 Fregatter og 70 Kanonbaade, opfordrede den norske Flaade til at overgive sig. Opfordringen afsloges, og en Kanonade be-

gyndre; men om Natten traf Fasting sig efter højere Ordre over paa den vestre Side af Kristiania-Fjorden, og Derne rømmedes næsten uden Kamp. Helgesen førte sine Tropper til Egnen om Frederikshald, hvor Jægerdivisionen atter forenedes under Schleppegrell, der forsvarede Overgangene over Svinesund og ej var tilsinds at vige for Overmagten uden efter en alvorlig Kamp.

Helgesen fik Lejlighed til at udmærke sig i Træfningerne ved Ingedals Kirke, Sækkeland, Bodal og ved Kjølberg Bro; stundom tog han Bøssen fra Soldaterne og skjød selv. Da Felttoget var endt, og Norge forenedes med Sverrig, begav han sig i Marts 1815 til Danmark; lige saa lidt som Rye og Schleppegrell kunde han finde sig i at tjene under den svenske Konge. Personlig følte Helgesen stærk Uvilje imod Bernadotte, hvis Optræden imod Napoleon han fandt troløs. I Danmark var Fred, og de unge norske Idrætsmænd, der elskede Krigen og længtes efter at uddanne sig til Fuldkommenhed i sit Kald, gik i fremmed Krigstjeneste. De tre Normænd drog i April 1815 til Preussen, der dengang rustede store Hære imod Napoleon, som var vendt tilbage fra Elba til Frankrig. Helgesen ansattes i General Bülows Armeekorps og deltog i flere Træfninger.

Som Løjtenant i den preussiske Hær kom Helgesen til Paris, hvor han forblev flere Maaneder. Der krævedes dengang adelig Byrd, som Helgesen ikke havde, for at være preussisk Officer. Helgesen havde derfor flere Ubehageligheder; men han havde i Krigen bevist, at han havde Modets Adel, og han duellerede med enhver Officer, der ikke tog denne Adel for fyldestgjørende. — Efterat Felttoget var endt, og den preussiske Hær var vendt hjem, tog Helgesen sin Afsked af preussisk Tjeneste og begav sig i Januar 1816 til Antwerpen, hvor han meldte sig hos Prins Frederik af Hessen, der førte det

Armeekorps, som af den danske Konge var sendt ud af Landet for at støde til den Hær, hvormed Preussen, Østerrig og de øvrige tyske Stater holdt Frankrigs Nord- og Østgrændse besat i flere Aar.

Allerede under sit Ophold i den preussiske Hær var Helgesen bleven udnævnt til Premierløjtenant i det holstenske Infanteri-Regiment, der laa i Rendsborg. Det blev ham imidlertid tilladt at gjøre Tjeneste ved Prinsen af Hessens Korps. Han ansattes først ved det andet jydske og senere ved det fynske Infanteri-Regiment. De Kompagnier, han gjorde Tjeneste ved, laa i Bouchain i Nordfrankrig. Garnisonslivet i denne lille Fæstning smagte ham ikke. I sin Fritid gik han paa Jagt eller gjorde Damerne sin Opvartning. Hans mandige Skjønhed og hans Dristighed lode ham ikke forgjæves bejle til deres Gunst. Han fulgte hjem med de danske Tropper i Slutningen af 1818. Nu skulde han atter indespærres i en Fæstning; han skulde indtræde paa sin Plads i det holstenske Infanteri-Regiment, der garnisonerede i Rendsborg. Det var for meget for hans urolige Sind. Da han havde forlovet sig i Frankrig, faa besluttede han at bryde sig en selvstændig Bane. Han tog paany Afsked, rejste tilbage til Frankrig og giftede sig i Arras med en ung, smuk og rig Møllerdatter. Ægteskabet velsignedes med flere Børn. En Søn, som han vilde opkalde efter sin Fader, havde han stor Møje med at faa den franske Præst til at døbe Hans, som Præsten ikke troede var et kristeligt Navn.

Helgesen levede nu i en lang Aarrække som sin egen Herre. Han var en fortrinlig Hestekjender, og da han altid havde sværmet for Handel med Heste, saa paatog han sig Leveringer af Heste til det franske Gensdarmeri. Hestene kjøbtes i Danmark og Tyskland, og Helgesen bragte ofte selv de indkjøbte Heste til Frankrig. Dengang dre-

ves Smughandelen saa at sige af alle Handelsmænd, og det betragtedes næsten som en Ære at skuffe Toldvæsenet. Helgesen opnaaede en stor Færdighed i at smugle Heste ind i Frankrig. Undertiden spændte han et Par Stykker for en Vogn og kjørte med dem, som om det var Ejendomsheste, der ej vare bestemte til Indførsel. Ofte kjørte han ud over Grændsen med et Par gamle Heste, som han havde kjøbt for Spotpris, og vendte tilbage med et Par unge Remonter, som nu slap ind paa de gamles Pas. Tilsidst blev man dog opmærksom paa ham, og en Nat, da han priste sin egen Snildhed, der havde hjulpet ham uhindret med hans Heste gjennem Toldbommen, sprang der pludselig en lille vims Toldbetjent op i Vognen til ham og vilde lægge Beslag paa Hestene. Helgesen kunde ikke modstaa den Fristelse at bukke begge Ender sammen paa den lille Franskmand. I en Haandevending kastede han ham ind under sig og klemte ham saa fast om Halsen, at han hverken kunde skrige eller røre sig. Saaledes førte han ham nogle Mile ind i Landet, kastede ham derpaa ud af Vognen og skyndte sig til sit Bestemmelsessted, hvor han solgte baade Heste og Vogn.

En anden Gang, da han i en rygende Storm lod sig sætte over Elben i en Færgebaad, blev han overfaldet af Færgefolkene, der havde forgabet sig i en stor velfyldt Pengesæk af Læder, som han førte med sig. De vilde skjære Halsen over paa ham og kaste ham i Floden. For at han ikke skulde gjøre Modstand, havde de med stor Omhyggelighed svøbt ham ind i et Sejl, under Paaskud af at skjærme ham imod Søerne, der skyllede ind over Baaden. Heldigvis anede han Uraad, da han saa dem fastbinde Roret og lade Sejlet falde. Han fik Tid til at frigjøre sig for Svøbet og trække en lang Jagtkniv, inden de faldt over ham. De spurgte ham, hvad han vilde med den fæle Kniv. „Den vil jeg stikke i Livet paa et

Par Kjæltringer, hvis de ikke øjeblikkelig hejse Sejl og styre til Land." Slukørede vendte Banditterne om, hejsede atter Sejl og bragte Helgesen over Floden. Da han var kommen i Land, afleverede han de to Syndere til — Politiet. Olebrøds-Barmhjertighed var ham ukjendt.

Tilfældigvis opholdt han sig i Paris, da Juli-Revolutionen udbrød i Frankrig 1830. Helgesen var kjendt med mange Officerer, som Regjeringen havde stødt ud af Hæren, fordi de vare kejserligsindede, og som nu tilbøde det misfornøjede Folk sin Tjeneste. En General tog ham til sin Adjutant, og i de tre Dages Kamp d. 26., 27. og 28. Juli var han en ivrig Deltager; han var iblandt de Officerer, der bleve valgte til at ledsage den af Folket udraabte Rigsforstander Ludvig Filip af Orleans frå Slottet Neuilly til Paris. I nogen Tid tjente han derefter i Nationalgarden og haabede at blive ansat i den franske Liniehær; men det mødte mange Vanskeligheder, da han var en Udlænding, og det var forgjæves, at Helgesen, for at løses fuldstændig fra sine undersaatlige Pligter, skaffede sig en ny Afsked af dansk Tjeneste, der meddeltes ham den 15. December 1830. Da den Krig, som Alle ventede, at Europa vilde paaføre det revolutionære Frankrig, udeblev, saa svandt ogsaa alle Udsigter til at blive ansat i den franske Liniehær.

Først efter hans Kones Død i 1836 vaktes Tanken hos ham om at vende tilbage til sit Fædrehjem. Den norske General Mansbach, der traf ham paa en Rejse ved Loires Bredder, bebrejdede ham, at han unddrog Fædrelandet sin Tjeneste, og tilbød at medvirke til hans Ansættelse som norsk Kaptejn. Helgesen besluttede da at rejse hjem og efterlod i Frankrig en Søn, der senere blev Officer i den franske Hær og døde i Algier, samt en Datter, der blev gift i Frankrig.

I Aaret 1838 begav Helgesen sig da til Norge og

havde under Karl Johans Ophold i Kristiania Foretræde hos Monarken, der gav ham gode Løfter om Ansættelse; men derved blev det. Det er vanskeligt at forklare Grunden dertil. At Karl Johan skulde have tilsidesat Helgesen, fordi han engang havde været imod hans Person og imod Foreningen med Sverig, er jo den Grund, der lettest falder En ind, skjønt Karl Johan ellers viste Forsonlighed imod politiske Modstandere. Nok, Helgesen følte sig skuffet. 2000 Franks, som han havde medbragt fra Frankrig, vare snart fortærede, og han befandt sig nu i yderste Forlegenhed. Han led Nød, men søgte ingen Hjælp. Til Livsophold underviste han i Fransk og arbejdede for et Boghandlerfirma; men disse Hjælpekilder ophørte, da han blev syg. Retten gjorde Indførsel i hans Ejendele og vilde ogsaa tage hans kjære Jagthund Diana; men da rev han Bøssen fra Væggen og svor paa at ville dræbe Enhver, der vilde berøve ham Hunden. Hans Ungdomsven, Olaf Rye, der var paa et Besøg i Norge, tog ham med sig til Danmark, men heller ikke her lykkedes det ham at opnaa Ansættelse; dog erholdt han af Kristian den 8., der ej havde glemt sin tro Nordmand, en lille Aarpenge. Han rejste igjen til Kristiania og gav Timer i Fransk; men hans kjæreste Beskjæftigelse var at gaa paa Jagt med sin Ven, Naturforskeren Professor Rasch. Med hans Pengeforhold vedblev det at se bedrøveligt ud. Rasch og andre gode Venner maatte flere Gange redde ham af den yderste Forlegenhed.

Om Høsten 1840 forlod han for bestandig Norge og tog fast Ophold i Slesvig i den lille By Bergenhusen i Stapelholm, hvor han boede til 1848. Her tilbragte han sin Tid med Jagt og Fiskeri og opnaaede stor Navnkundighed blandt Indbyggerne, ikke alene fordi han var en dygtig Skytte, men fordi han forstod at tæmme Vildtet. Navnlig havde han Held med Oddere, som han

afrettede til at bringe ham de Fisk, som de fangede. Helgesen levede omgivet af lutter ivrige Slesvig-Holstenere; det var derfor intet Under, at denne hans Omgangskreds bibragte ham en falsk Opfattelse af de politiske Forhold. Som Mange af dem, der opholdt sig i Sydslesvig, overraskedes han af Begivenhederne i Kjøbenhavn i Marts 1848. Han troede paa Fortællingen om, at Frederik den 7. var bleven fanget af en Pøbelhob, og at Prinsen af Augustenborg, der havde rejst Oprørsfanen og bemægtiget sig Rendsborg, vilde befri ham.

Helgesen begav sig derfor til Rendsborg og tilbød Prinsen sin Tjeneste. Denne Fusentast forstod ej at vurdere Tilbudet. Han havde ingen Brug for den tarvelig klædte, skjæggede Jæger*); han kjendte ej noget til det gamle Ordsprog, at man ej skal skue Hunden paa Haarene. Krigsministeren havde heller ingen Brug for Helgesen. Paa disse Vandringer kom han paa det Rene med, at den Mands Skjæbne, man mindst brød sig om i Oprørslejren, var Frederik den 7., og at man havde bundet ham en Krønike paa Ærmet ved at fortælle ham, at Rejsningen skete til den danske Konges Tarv.

Ubemærket og tyst forlod han Rendsborg og skyndte sig til Kjøbenhavn, hvor Alt var i det største Røre; ogsaa her vakte hans noget ejendommelige Udseende Opsigt. Helgesen bar, som nævnt, et tykt, langt Skjæg. Enhver, der lod sig se med sligt Skjæg, skjældtes dengang ud for Bildtysker. Det fik Helgesen at fornemme. Da han gik gjennem Kjøbenhavns Gader, fik han en Sværm efter sig, der troede, han var en tysk Spion. En Matros stil-

---

*) Helgesen havde tykt og langt Skjæg. Dengang var det sjeldent, at man lod Skjægget staa. Det var først nogle Aar i Forvejen blevet alle Officererne tilladt at bære Mundskjæg; men der vaagedes over, at det holdtes under Saxen. Ikkun Landhæren bar Mundskjæg.

lede sig pludselig lige overfor ham og standsede ham. Helgesen stødte ham just ikke ganske blidt til Siden med de Ord: „Gaa af Vejen.“ Da Matrosen hørte den norske Stemme, raabte han højst forbauset: „Det er, den Onde — —, en Normand!“ og Sværmen spredte sig med et Hurra for Normanden.

Dagen efter sin Ankomst til Kjøbenhavn meldte han sig hos Krigsminister Tscherning, der havde et skarpere Blik end hans tyske Kollega for den Dygtighed, der boede i Helgesen. Han bød ham velkommen og overlod til ham selv at vælge Ansættelse, hvor han helst ønskede det. Helgesen bad om at maatte blive ansat hos sin gamle Vaabenfælle Schleppegrell, og endnu samme Dag modtog han sin Udnævnelse til Ordonansofficer i Flankekorpset, der dengang stod paa Als og i Sundeved. Faa Timer efter havde han opspurgt et Dampskib, der var bestemt til Als, og uden at spørge Nogen om Forlov begav han sig ombord, netop da det kastede løs fra Toldboden. Det var hændelsesvis Kongens Dampskib Ægir, paa hvilket Frederik den 7. med hele sin militære Stab begav sig til Als. Da Skibet stod ind i Kjøgebugt, udbredte der sig det Rygte, at der var en Kongemorder ombord: en Mand af et skrækkelig vildt Udseende, væbnet med Sabel og Pistoler, var bleven seet siddende bag en Tougrulle i Forenden af Skibet. Der blev Uro i Hoflejren; Generaladjutanten Schøller begav sig forud og tog den Fremmede i Ojesyn. Ved første Blik kjendte han Helgesen, med hvem han havde tjent sammen 30 Aar tidligere i Frankrig. Efterat de første Forundrings- og Gjenkjendelses-Udbrud vare vexlede, spurgte Schøller, hvad han nu tog sig for. „Jeg gaar til Hæren.“ — „Men veed du da ikke, at du er ombord paa Kongens eget Skib?“ Nej, det vidste Helgesen ikke, men han var vis paa, at Kongen ikke vilde tage ham det ilde op. Schøller opklarede nu Mis-

forstaaelsen, og det glædede Kongen meget at tale med den djærve Normand.

Da Helgesen kom til Hæren, rykkede den just ind i Angel. Helgesen blev sendt med et Kompagni forud ind i Landet for at undersøge Stemningen, og da han manglede en Hest, tog han Herremandens Ridehoppe i den første Gaard, Soldaterne kom til, trods Ejerens*) Vægring. Denne klagede til Krigsministeren, som befalede, at Hesten ufortøvet skulde tilbageleveres til dens Ejer, hvilket Helgesen fandt meget besynderligt. Han kjendte jo Krigen fra Napoleons-Tiden, da man ej spurgte om Mit eller Dit, men tog fra den Første den Bedste, hvad man trængte til.

I de glimrende Træfninger ved Slesvig og i Sundeved fik Helgesen Lejlighed til at lægge sit ualmindelige Krigertalent for Dagen. Den kommanderende General betroede ham derfor i det næste Felttog den femte Liniebataillon, der var bleven ledig ved Schindels Fald i Slaget ved Kolding den 23. April 1849. Under Helgesens Ledelse udmærkede Bataillonen sig i Fredericias Forsvar og i Hovedslaget den 6. Juli.

Skjønt Helgesen saaledes godtgjorde, at han var en meget brugbar Officer, blev han dog endnu ikke gjenoptaget i Linien. Hver Gang der indtraadte Vaabenstilstand, forsvandt han og levede stille og ubemærket af sin Krigsgage paa Landet, indtil et nyt Felttog kaldte ham til Hæren. Sagen var den, at selv forstod han ikke at udbasune sine Bedrifter. Af ældre Venner havde han efter Ryes Fald kun Schleppegrell tilbage, og han forstod kun daarlig den Kunst at gjøre sig og sine Venner gjældende paa højere Steder. Kun Faa lagde under Vaabenstilstandene Mærke til, at der var en Helgesen til. Han for-

*) Olsen paa Søgaard imellem Vinderad og Drager.

lod sjelden sin Hule, saaledes kaldte han sit Kvarter; han vilde nødig falde Nogen til Besvær; men han satte megen Pris paa, at de Officerer, som han skattede, kom for at besøge ham; for dem forstod han at indrette det hyggeligt. Han var, hvad man kalder huslig, og forlod blot sit Hjem for at gaa paa Jagt eller ride sine smukke Heste.

Ved det tredje Felttogs Begyndelse træffe vi atter Helgesen som Adjutant i Schleppegrells Stab; han var stadig afskediget Officer, hvis Tjeneste blot benyttedes, saalænge Krigen varede. I Isted-Slaget ledsagede han Oberst Krabbe, der havde faaet det vanskelige Hverv med tre Batailloner og otte Kanoner at fastholde den overlegne fiendtlige Styrke i Snævringen ved Vedelspang. I den haardnakkede Strid, der rasede nordenfor Vedelspang, en Kamp, i hvilken alle Fiendens Bestræbelser for at bryde frem fra Snævringen tilintetgjordes, udfoldede Helgesen hele sin Kraft. Han forstod at opmuntre Mandskabet til at vise Sejghed og Udholdenhed. Krabbe undlod heller ikke at takke Helgesen for den værdifulde Hjælp, han havde ydet ham.

Faa Dage efter det vundne Slag besluttede den danske Overgeneral at besætte det sydvestlige Slesvig. Hertil bestemtes den tredje Brigade, og da der ikke i samme fandtes nogen Personlighed, som var kjendt i denne Egn af Landet, der skildredes som særlig ophidset af Oprørslederne, saa ansattes Helgesen i dens Stab. Brigaden erholdt Navn af Vestkorpset, og dets Chef, Oberst Schepelern, betroede Førelsen af Avantgarden til Helgesen, da Korpset rykkede imod Frederiksstad, som Oprørerne havde forskanset og besat med 240 Mand og fire Kanoner. Ved første Stormløb fraREV Helgesen Fienden Byen, og til Belønning udnævnedes han til Kommandant i den tagne Stad, som han ufortøvet satte i bedre Forsvarsstand. Den østre Side — der var stærkest truet, da den havde

Fienden lige overfor sig paa samme Side af Ejderen og tre brede Adgange: Trenediget, Rendsborgvejen og Eiderdiget — spærrede han med tre Skanser, af hvilke Mølleværket paa Eiderdiget blev Frederiksstads Hjørnesten. Hele Øst-siden skjærmede han ved en tredobbelt Forskansning. Imod de andre Sider, hvor Digerne danne et godt Værn imod Havet som imod enhver indtrængende Fiende, nøjedes han med at indrette Digerne til Forsvar ved at indskjære Brystværn og Standpladse i dem til Fodfolket og Artilleriet.

Da Helgesen havde endt sine Forsvars-Anstalter, ventede han med Længsel paa Fiendens Angreb. Denne samlede sin Styrke i Stapelholm, en Mil østenfor Frederiksstad; men den ene Uge forløb efter den anden, uden at han rørte sig af Stedet. Helgesen vidste ikke, hvad han tøvede efter, og det var ham uhyggeligt at have Fienden i det nære Nabolag. Han blev derfor meget glad, da han fik Befaling til at beskjæftige Fienden i Stapelholm, samtidig med, at Hovedhæren, der stod ved Danevirke, foretog et Tog med nogle Batailloner mod Vest i Ryggen paa den i Stapelholm værende Styrke. Han vilde nu benytte Lejligheden til at rense Stapelholm og oversaa i sin Iver, at de fra Danevirke fremsendte Tropper skulde blive staaende ved de østre Adgange til Landskabet og ej rykke ind i samme. Følgen af denne Misforstaaelse var, at de af Helgesen fra Frederiksstad fremsendte Tropper løb Panden imod Muren og kastedes tilbage fra Fiendens Forskansninger i Stapelholm med stort Tab. Helgesen var rasende over dette slette Udfald af Toget og gav sin Vrede Luft i spydige Skrivelser til sine Foresatte, som han sigtede for at have ladet ham i Stikken. Saalænge Kampen gik sin jævne Gang, var Helgesen nemlig rolig, smilende og munter; Ingen anede, at det kun var Kampens Alvor og det tunge Ansvar, der

kjølede hans sydende Blod. Men neppe var Striden endt, og den var gaaet ham imod, saa brød hans vilde ustyrlige Sind gjennem alle Skranker, og naar han havde bruset ud, saa indesluttede han sig i sit inderste Værelse og var der endnu mindre modtagelig for Fornuftens Stemme. Hans nærmeste Foresatte, Vestkorpsets Chef, havde mundtlig lovet ham at understøtte Angrebet nordfra med en Bataillon; men paa Grund af indtrufne Forhindringer udeblev denne Understøttelse.

I denne Anledning endte Helgesen sin Beretning til Vestkorpsets Chef med følgende Linier:

„Tabet er stort, hvilket ej maa overraske, da vore brave, sejrvante Tropper kun med Ulyst vilde slippe Taget. Hvis Fienden maatte indbilde sig at have vundet en Sejr, vil Korpset sikkert tage de fjernere Hensyn under Overvejelse." Denne Slutningssætning stødte Oberst Schepelern, som fandt, at den indeholdt en Spydighed og en Bebrejdelse; han forlangte derfor en Forklaring af Betydningen af denne Sætning.

Helgesen dikterede nu sin Stabschef følgende Linier: „Ære og Samvittighed paabyde mig som Menneske og Soldat herpaa at svare, at jeg antager, at Korpset ej vilde have paabuden denne Dags Foretagende efter Gaarsdagens Præmisser, hvoraf jeg desværre ved bitre Livserfaringer burde have lært at tage skriftlig Kopi*). Hvad Krigsministeriet og Overkommandoen af højere Hensyn vilde gjøre, og hvad Resultaterne af slig Passivitet vilde blive, vilde Tiden vise."

Da et saa bidende Svar kun vilde afstedkomme Ulykke, kom hans Stabschef Hoffmann, der tillige var

*) Meningen i denne uklare Sætning er efter Kaptejn Hoffmanns Udtydning, — at Vestkorpset ej skulde have paabudet denne Dags Foretagende, hvis det ej var i Stand til kraftig at understøtte det.

hans Ven og Fortrolige, med en Bøn til Helgesen, og der udviklede sig følgende Samtale imellem dem:

Hoffm.: „Jeg har aldrig bedet Dem om noget."

Helg.: „Derfor har jeg heller aldrig afslaaet Dem noget."

Hoffm.: „Det maa staa klart for Dem, at De bliver kaldt bort, naar Brevet afgaar."

Helg.: „Det kan være det Samme."

Hoffm.: „Tror De fast paa, at De er Manden for Frederiksstad, saa behold Brevet."

Helg.: „Det skal afsted."

Hoffm.: „Jeg vil blot bede Dem beholde det til imorgen. Jeg har aldrig før bedet Dem om noget."

Helg.: „Jeg vil ikke afslaa Dem Deres første Bøn; Brevet kan blive liggende."

Den næste Morgen rev Helgesen selv Brevet i Stykker efter at være kommen hjem fra et Morgenridt, paa hvilket hans Ærgrelse havde faaet Luft. En Ordonans, der havde været sendt til en Gaard imellem vore og Fiendens Forposter for at hente en Vogn til Bortbringelsen af de Saarede, kom nemlig i den tidlige Morgenstund tilbage med den Besked, at Bonden vilde ikke kjøre. Helgesen lod øjeblikkelig sin Hest sadle og galopperede, ledsaget af en Officer af Divisionsstaben, der tilfældigvis opholdt sig i Frederiksstad, ud til Gaarden. Ejeren, en kraftig Marskbonde, stod med nogle Karle midt i Gaarden. „Naa, Du vil ikke kjøre," tilraabte Helgesen, der var sprungen af sin Hest, ham. „Nej," svarede Bonden. Strax greb Helgesen ham om Livet, løftede ham i Vejret, kastede ham til Jorden og pryglede ham ubarmhjærtigt med en tyk Bambusstok. Bonden gav snart tabt og raabte: „Lad det nu være godt, jeg vil kjøre!" og i faa Minutter var Vognen forspændt og paa Vejen til Frederiksstad. Paa Hjemvejen var Helgesen endnu noget gnaven; da hans

Ledsager spurgte ham, hvad der nu var i Vejen, alt var jo gaaet efter Ønske, svarede han: „Det var nær gaaet uheldigt. Tænk Dem, mit Bambusrør, som jeg stolede saa sikkert paa, knækkede. Lykkeligvis mærkede Bonden det ikke. Skal jeg tiere ud paa en saadan Expedition, saa tager jeg min belgiske Oxedriverkjæp med mig. Den skal nok bestaa Prøven; efter den forrige Ejermands Forsikring har den aldrig svigtet."

I Slutningen af September vare Tyskerne færdige med sine Forberedelser til et Angreb paa Frederiksstad. Den 26. September udstedede deres General Willisen følgende lovende Befaling: „Frederiksstad tages, og hinsides Byen forskanses de Steder, hvorfra det rige Ejdersted beherskes." Med et Pennestrøg, som var der Tale om en lille Fredsøvelse, troede han at kunne tage Frederiksstad. 24 Kompagnier Fodfolk skulde storme Skanserne, naar deres Besætning og Kanoner vare blevne kuede af en vældig Artilleri-Ild fra tre Batterier med 44 Kanoner og fire Kanonbaade med 8 Kanoner. Imod denne Styrke kunde Helgesen kun sætte 7 Kompagnier Fodfolk, 6 Kanoner, 30 Dragoner og ligesaamange Ingeniører, det var Frederiksstads hele Besætning.

Den 29. September begyndte Fienden Angrebet med en voldsom Artilleriild; i fire Timer spillede alle hans Kanoner paa Skanserne ved Rendsborgvejen og Ejderdiget, samtidig med at Mortererne overøste Byen med Bomber. Vort Artilleri, der var for svagt til at besvare denne Ild, tilstoppede Skydeskaarene og ventede roligt paa, at Stormkolonnerne skulde vise sig. Fienden drog deraf den fejlagtige Slutning, at han havde ødelagt vore Kanoner, og hans Fodfolk stormede jublende fremad. Pludselig aabnedes de tilstoppede Skydeskaar, og Kugle paa Kugle foer ind i de overraskede Kolonner, der splittedes til alle Sider. Willisen erfarede, at han maatte gaa grundigere

tilværks, hvis han vilde tage Frederiksstad. Sit Fodfolk øgede han til 10,000 Mand, sit Artilleri til 70 Kanoner. Samtidig var al den Forstærkning, Helgesen forlangte og fik til Frederiksstads Forsvar, 5 Kompagnier Fodfolk og 2 Kanoner. I fem Døgn vedblev Fienden uophørlig at ødelægge Byen og Skanserne. Det var en forfærdelig, hensynsløs Skydning. De tunge 24-pundige Kugler sloge tværs igjennem Voldene og Palisaderækkerne, og den nedstyrtende Jord fyldte Gravene og begrov flere af Kanonerne. Brandgranater og Raketter forvandlede Byen til et Flammehav, i hvilket de slanke Kirkespir stod som Søjler af Ild. Alle Indbyggerne flygtede; de Soldater af Besætningen, der vare tjenstfri, laa i Klynger paa Byens aabne Pladser; der sov de, og der fortærede de sin Mad i en stegende Hede, omgivne af brændende Bygninger. En gammel Soldat, som en Stund havde seet paa, hvorledes Bomber og Kugler sendte Tagstene, Murbrokker og Træstykker ned om Ørene paa dem og knuste Skorstenene, saa det tykkeste Kalkstøv og Askeregn hvert Øjeblik lagde sig over Pladsen, sagde: „Mon A ska trou te der er værre i Helved?" — „Det kan du tro, min Ven," svarede hans Officer, „for her faar du Ilden udvendig, men der hører den med til Naturalforplejningen." Saaledes kaldes jo den Kost, der udleveres til Soldaterne. Dette muntre Svar mindedes længe af Mange. Helgesen gik ofte ud til Soldaterne, satte sig hos dem, og Alle flokkedes om ham; i den Uge, da Fienden uophørlig beskjød Frederiksstad, var han altid i et straalende Lune. De Ordonanser, der kom til ham med Melding om Tilstanden i Skanserne, fik stedse Kurve med Vin ud til sine Kammerater. Det var hans største Lyst at begive sig ud i de stærkt beskudte Værker og tale med Soldaterne. „Fienden vil kyse os ud af Frederiksstad," sagde han til dem. „Aa vi skal nok hytte os, vi er ikke ræd, han spil-

der blot en farlig Mængde Jærn," svarede de sparsommelige Jyder. Man regner, at Fienden kastede 300,000 Pund Jern ind i Frederiksstad. Undertiden tog Helgesen nogle tyske Aviser op af Lommen og fortalte Soldaterne de Krøniker, som de indeholdt. Den første Dag havde de taget Udenværkerne, den næste Dag Byen, den tredie Dag vare de rykkede videre nordpaa. — „Nej, de have da ikke faaet os endnu, og de tøve vel lidt," sagde Jyderne. — Helgesens Stabschef bad ham en Dag bestemme, paa hvad Maade Besætningen skulde trække sig bort, hvis imod Forventning Fienden sejrede. „Frygter De for Udfaldet?" spurgte Helgesen. — „Nej, men en klog General ser sig i Tide om efter et Smuthul." — „Da vil jeg, Ravnen hakke mig, ikke vide af Smuthuller. Falder Frederiksstad, saa falder jeg med. De kan opsætte hvad De vil, men jeg vil ikke høre et Ord derom."

Helgesen var Midtpunktet, Sjælen i Forsvaret, om hvem Alt drejede sig. Alle følte, at han var Manden, med hvem Fæstningen stod og faldt. Han lod sig ikke paavirke af dem, som Forsagtheden greb, da Byen sank i Grus og Kanonerne forsvandt under de Jordlag, der skred ned over dem. Han satte Mod i Besætningen og i sin Foresatte, for hvem det stod, som om Frederiksstad maatte falde. Han forsikrede med det største Alvor, selv efterat den halve Del af Byen var skudt ned, at det endnu kun var en Skinfægtning, der slet ikke havde Noget at betyde, og bad Brigadechefen vaage over, at Fienden ikke brød igjennem paa andre Punkter; han skulde nok passe Frederiksstad. Da hans Hovedkvarter, der laa paa Torvet, gik op i Flammer, flyttede han det til Jødeskolen, en uanseelig Bygning i den nordre Del af Byen. „Nu flytte vi til det gamle Testamente," sagde han spøgende, „saa begriber Fienden, at vi ej kan vige, at vi vil have Øje for Øje og Tand for Tand."

Den 4. Oktober 1850 var det Helgesens 57de Fødselsdag; det blev hans og Danmarks store Hædersdag. Af Fiendens Forberedelser var det tydeligt, at Frederiksstads Skjæbne skulde afgjøres paa denne Dag. Store Masser af Fodfolk samlede sig imod Byen, og Skydningen tiltog i Voldsomhed med hver Time, saa Enhver følte, at Afgjørelsens Øjeblik var nær forhaanden. Om Eftermiddagen red Helgesen, fulgt af to Dragoner, langs hele Forsvarslinien. Da han kom ud til Mølleværket, red han op paa Kronen af det høje Ejderdige, knejsede der med urokkelig Ro paa sin Skimmel og viste sin mægtige Skikkelse fra Isse til Fod for de forbausede Fiender. I flere Minutter blev han holdende her, udsat for Kuglerne fra de talrige Ildsvælg. Hundreder af Nysgjærrige flokkedes paa den holstenske Bred for at se Frederiksstads Kommandant falde; men ingen af de Kugler, der sendtes imod Helten, rammede ham. Bag det holstenske Ejderdige holdt fintklædte Herrer og Damer i prægtige Kjøretøjer, ørkesløse Tilskuere, der pirrede de sløvede Nerver ved Synet af det brændende Frederiksstad. Inden Helgesen red ned ad Diget, truede han ad de Mange, der vare stimlede sammen paa den søndre Side af Ejderen, og viste dem med en meget betegnende Gebærde, at de vilde faa en lang Næse istedenfor Frederiksstad.

Alt blev gjort klart til at modtage Tyskernes Hovedstorm. Om Eftermiddagen Klokken 5½ raabte Vagterne: „Nu komme de!" I det vildeste Løb ilede den forreste fiendtlige Stormkolonne frem imod Mølleværket; men den modtoges med en saa eftertrykkelig Ild, at Størstedelen kastede sig foran Skansen; kun nogle faa Bovehalse kravlede opad Skraaningen og sprang ind imellem Forsvarerne; de bleve hurtig afvæbnede. Strax da Helgesen havde faaet Melding om Fiendens Angreb, førte han Reserverne frem til Kamppladsen. Hans Hest skummede af

Frygt, da den bar sin Rytter gjennem den brændende By; midt paa Løbebroen over en af de Kanaler, der gjennemskjære Byen, sprang den til Side for at undgaa Stykkerne af en springende Bombe og styrtede i Vandet. Helgesen svømmede i Land og førte tilfods sine Reserver ud til Mølleværket. I det muntreste Løb, som var det til en Fest, fløj Soldaterne ind i Ildregnen. Forstærkningen kom i rette Øjeblik; thi en frisk fiendtlig Kolonne havde, trodsende de danske Kanoner, der overøste Ejderdiget med Granater, forenet sig med sine fordrevne Kammerater og gik paany frem imod Skansen. Men denne var nu fyldt med Forsvarere. Frederiksstad dækkedes af et levende Brystværn, i hvilket hvert opstaaet Hul fyldtes med Lynets Hurtighed. Fienden, der stormede frem under Musik og Sang, nødtes atter til at kaste sig foran Skansen. Helgesen var staaet op paa en Jordforhøjning, hvorfra han overskuede Fiendens Stilling. Han skred ud med Foden og faldt. Soldaterne jamrede sig i den Tro, han var truffen; men han var hurtig igjen paa Benene. „Giv jer tilfreds," sagde han, „jeg er ikke væk endnu, og stoler paa, at I heller ikke gaa væk." Derpaa begav han sig til Kanonerne og befalede Artilleristerne at skyde paa Oprørernes Reserver, som nu atter myldrede frem paa Ejderdiget, og ikke spilde Skuddene paa de Enkelte, der løb frem foran Massen. Selv rettede han en Kanon. Da Skuddet gik af, foer Lavettens Svans ham over Benene og slog ham paany til Jorden; men ogsaa her slap han godt derfra og fik blot en Skramme over Skinnebenet.

Den tætte Krudtdamp og det tiltagende Mørke forøgede Spændingen baade hos Deltagerne og Tilskuerne af den afgjørende Kamp, som kun havde sin uhyggelige Belysning fra den brændende By. Forsvarerne havde den Fordel, at de vendte Ryggen til det mægtige Baal, medens Angriberne havde det klare Skin af Flammerne

lige i Øjnene og blændedes af det stærke Lys. I tætte Klynger laa Tyskerne paa Ejderdigets Krone og paa begge Skraaninger; i tre lange Timer havde Stormen alt varet, og det var tydeligt, at Angriberne kun ventede paa friske Kræfters Ankomst for at fornye Stormen. Paa een Gang lød den uhyggelige Hvisken blandt Forsvarerne: „Vi have ikke flere Patroner." Alt i nogen Tid vare de Dødes Patrontasker blevne ransagede. Forraadet var bortskudt til den sidste Patron. Helgesen, som ikke var tvivlraadig, lod Hornisten blæse: „Hold inde med Skydningen," for at skuffe Fienden, at han ikke skulde gjætte Aarsagen til Skydningens Ophør, og sendte Bud paa Bud efter Krudtvognene; men en halv Time hengik i ængstelig Spænding, og Blikkene rettedes med Utaalmodighed imod den brændende By. Endelig saa man i den røde Belysning tre Bondervogne komme i flyvende Fart. Patronbundterne laa løse i Vognene, kun tildækkede med Tæpper for at skjærme dem imod de nedfaldende Gnister. Bundterne kastedes i Bunker langs Skansen, og enhver Soldat tog for sig af dem og forsynede sig tilstrækkeligt. Der var efter tre Timers hidsig Kamp kommen Varme i Blodet. Soldaterne dampede af Anstrængelse og Iver, de toge Tornystre og Lædertøj af, knappede Frakkerne op og gjorde sig det bekvemt; thi man var nu paa det rene med, at hver Mand maatte blive, hvor han stod. Oprørernes Sang besvaredes med „den tapre Landsoldat," som nu lød langs hele Linjen til Kampens Ophør.

Den tyske General havde hidkaldt en ny Bataillon og haabede nu sikkert med denne i Forening med de forrige at skulle overvælde Mølleskansens Forsvarere, hvad det end maatte koste. Men fra Skanser og Batterier udfoer der en Ildregn som fra et ildsprudende Bjerg. Alt indhylledes i den tætte Krudtdamp; man skjød i Blinde, men uophørlig; der var en Knittren og Larm i det mørke=

røde Skjær fra den brændende By, som om Helvede havde aabnet sine Porte. Paa faa Skridts Afstand laa de fiendtlige Batailloner, hvis Ild kappedes i Heftighed med Danskernes. Eder og Forbandelser vexledes. Sten og Ler, Palisadestumper og Oldunke slyngedes af Angriberne ind i Skansen og af Forsvarerne imod Angriberne; Storm-Marcher, spillede af store Musikkorps, som Tyskerne havde opstillet bag det skjærmende Ejderdige, klang oplivende baade for Ven og Fiende.

En halv Time hengik atter med denne rasende Kamp, under hvilken Luften i alle Retninger gjennemkrydsedes af utallige Kugler, som i Blinde søgte sine Ofre, og disse vare mange og dyrebare. De Saarede vilde ej forlade Pladsen, saalænge de kunde holde sig oprejste. Navnlig udmærkede de 70 Mand sig, som havde udholdt den første Tørn. Mange af dem segnede, ramte af de fiendtlige Kugler. Da deres Fører opfordrede de Saarede til at fjærne sig, svarede en Mand ved Navn Vivild, der havde faaet et Strejfskud tværs over Panden: „Saalænge Løjtenanten holder ud, har vi lovet Alle at blive og dø paa vor Post." Endnu engang banede de Stormende sig Vej gjennem de nedbrudte og nedskudte Palisader og plantede Oprørsmærket paa Volden; men med et tordnende Hurra drev Forsvarerne de Stormende tilbage og jog den tæt sammenpakkede Masse paa vild Flugt. Efter i mange Timer at have kjæmpet med den største Dødsforagt, grebes nu Tyskerne af Modløshed, og deres Generaler, Willisen og von der Tann, kunde ei formaa dem til at gjentage Stormen. Medens de slagne, oprevne Batailloner trak sig ud af Granat- og Kardætskregnen, bleve Willisen og von der Tann længe staaende i den stærkeste Ild paa Ejderdiget; det var jo deres Krigerry, som hvirvlede op i Frederiksstads Luer, og for dette havde de ofret Hundreder af Soldater og en smuk Byes Velfærd. Kl. 11 Aften rammede

en dansk Granat en fyldt Ammunitionsvogn paa Ejderdiget; den fløj i Luften med et bedøvende Knald, der paabød Stilhed; det var Stormens Slutningsakt, der ledsagedes af et rungende Hurra langs hele den danske Linje. Paa de øvrige Steder, hvor Fienden angreb, havde Stormen været mat i Forhold til den oven beskrevne Kamp.

Da Stormen paa alle Punkter var afslaaet og Fienden havde gjenoptaget sin tidligere Beskydning, stod det klart for Helgesen, at Frederiksstad var reddet. Han sagde: „Nu gaar jeg rolig hjem og røger min Pibe. Efter et saa uhyre Nederlag komme Tyskerne ikke igjen for det Første; de ville endnu længe blive liggende langs Digerne, gjøre Blæst, raabe Hurra og skyde, men angribe os ville de ikke mere. Deres Kraft er brudt og hvad der nu kommer, bliver Spilfægteri." — Den næste Dag kjørte Fienden sit Skyds bort og ophævede Belejringen.

Den Hvile, Helgesen havde undt sig under Belejringen, var ringe. Først da Fienden var fuldstændig slaaet, blev der en usædvanlig Ro i Hovedkvarteret. Med Omhu vaagedes der den 6. Oktober over, at Ingen forstyrrede Kommandantens Søvn; han sov saa trygt, efterat Ugens voldsomme Kampe vare lykkelig overstaaede. Det var rørende at se, hvorledes hans Omgivelser, fra den Højesttil den Lavesttillede, hyssede ad Alle, der gjorde Støj, og hindrede ethvert Besøg.

Medens Helgesen slumrede, fløj Efterretningen om hans Heltegjerninger over hele Norden, og Hædersbevisninger regnede ned over ham. Han blev udnævnt til Oberstløjtenant i Linien, til Kommandør af Danebrog og af St. Olafsorden. Hans tapre Besætning forærede ham et Sværd, paa hvis Fæste den norske Løve var smedet af massivt Guld. Det var ham den kjærkomneste af alle de Gaver, som han modtog. „Naar jeg er død," sagde han,

„skal dette Sværd opbevares i Frederiksstad; thi det er for denne Byes Skyld, at jeg har faaet det."

Efter Krigens Ophør udnævnedes Helgesen i Foraaret 1851 til Kommandant i Slesvig, og herfra forflyttedes han i Maj 1852 til Kommandantposten i Rendsborg, hvor den pragtfulde Gouvernør-Bolig indrømmedes ham. Paa sin vanlige kraftige Maade tilintetgjorde han ethvert Spor fra Oprørstiden, sørgede for, at alle Oprørernes Mærker og Farver udslettedes, og at ethvert Forsøg paa atter at indsmugle dem afbødedes. Havde en Kjøbmand smykket alle sine Butiksvinduer med røde, blaa og hvide Varer, maatte han finde sig i at tage de blaa Varer bort i de næste otte Dage og lægge sit danske Sindelag for Dagen med lutter rødt og hvidt. Fremfor Alt vaagede Helgesen over, at Embedsmænd som Undersaatter altid lagde for Dagen, at de agtede den danske Regjering; og han tog aldrig de Ildesindedes Undskyldning for gode Varer, at de fejlede af Uvidenhed. Var det Embedsmænd, der igjennem Fingrene med, at den lovlige Regjerings Bestemmelser ikke overholdtes, saa sørgede han for, at de bleve afsatte, og var det Spektakelmagere, der sang oprørske Viser, saa kom de paa Vand og Brød.

Men da Roligheden igjen var tilvejebragt, og de samme omstændelige, ofte sløvende Forretninger og Smaapillerier daglig gjentog sig, fandt Helgesen ingen Tilfredsstillelse i at være Kommandant. I Stedet for at være fastgroet til en Fæstning, havde han havt mere Lyst til at blive Chef for Gensdarmeriet, en Post, der krævede megen Omflakken, og i hvilken han sikkert havde gjort god Fyldest.

I Rendsborg syslede han hellere med sine Fugle, Heste, Hunde og Oddere, af hvilke sidste han fangede adskillige i Ejderen, end med Vagtparade. For at til-

redsstille sit Hang til Jagten, kjøbte han en Gaard i Hollingsted ved Trene og forpagtede Jagtretten paa Jorderne om denne By i en vid Kreds. Did tyede han fra Garnisonslivets Ensformighed. Mange Venner besøgte ham og deltoge fra den tidlige Morgenstund i de anstrængende Jagter. Naar Dagen led, samledes Alle om det runde Bord i Helgesens Bolig; de stolte Erindringer fra Krigen vækkedes ved Bægerets Klang, og der skumledes forfærdeligt over de Styrende i Freden, „disse ridende og kjørende Blækhuse," der betragtede Alt, hvad der var udført i Krigen, som en stor Uorden, af hvilken ethvert Spor burde udslettes; man sukkede efter at opleve en ny Krig som den fra 1848 til 1850, og Omkvædet var den gamle Sang:

Og rask igjennem Larm og Spil
og Kamp og Sejer før mig til
min Grav.

Om Aftenen fortalte Helgesen om sit Ungdomsliv. Kjærligheden til de gamle Minder blev stærkere med Alderen; navnlig dvælede han med Inderlighed ved Alt, hvad der stod i Berøring med Schleppegrell og Rye, hans trofaste forudgangne Venner. Han talte ogsaa gjerne om „Jens", om den menige Landsoldat, til hvem han saa op, i hvem han fandt, at der var et ypperligt Soldaterstof. I Helgesens Mund var en saadan Dom Guld værd. Han sagde, at han havde tjent i mange gode Hære; men intetsteds havde han fundet en saadan Pligtfølelse, Troskab, Udholdenhed og Hengivenhed for Førerne som hos den danske Mand.

Som et Bevis paa det smukke Forhold, der var imellem Helgesen og hans Soldater, tjener nedenstaaende Uddrag af et Brev (Breve fra Danske Krigsmænd, samlede af C. F. Allen, Kjøbenhavn, Gyldendalske Forlag):

En Soldat havde faaet Brev fra sin Kone om, at

hun laa for Døden og saa inderlig ønskede at se ham, inden hun gik bort. Johan begav sig i denne Anledning til Oberstløjtenanten (Helgesen); men han sagde, at om jeg var hans Broder, saa kunde han ikke tillade det; men han gav mig en Specie, og jeg maatte blive at spise og drikke hos ham hele Eftermiddagen; han viste mig Vejen til Gud i Himmelen og takkede mig for, et jeg havde stridt saa tappert.

Han greb aldrig forstyrrende ind i sine Undergivnes Virksomhed. Til sin Ingeniør- og sin Artilleri-Officer sagde han: „Hvorledes Værkerne skal bygges og bestykkes, det blander jeg mig ikke i.“ „Det er jert Haandværk.“

I Slutningen af Februar 1858 blev Helgesen stærkt forkjølet, og da han ej ændsede Sygdommen, udartede den til en Lungebetændelse, der gjorde en brat Ende paa hans eventyrlige Liv den 7. Marts 1858.

Helgesen var af Middelhøjde, meget velskabt, stærkt bygget og bredskuldret. Han havde smaa Hænder og Fødder; Haar og Skjæg var lysebrunt og krøllet; et mildt og trofast Sind lyste ud af hans mørkeblaa Øjne. Munden var meget indtagende; men der spillede ofte et drillende Smil om den, navnlig naar han talte om Damer. „De ere jo alle Evadøttre, og lade sig alle bestikke,“ sagde han. Stemmen var klangfuld og havde en ren norsk Udtale. Til Hverdagsbrug talte han aldrig højt; men naar han blev hidsig, klang Røsten som en Torden, saa vejede han ikke sine Udtryk, og det regnede med Spydigheder; men han var altid saa høflig, naar han havde fornærmet sin Modstander, at erklære, at han var rede til at give ham Oprejsning med Kaarde eller Pistoler efter eget Valg.

Med Dyreverdenen, baade den firføddede og den toføddede, gav Helgesen sig meget af. Han fredede med stor Kjærlighed om sine Husdyr, og han tilgav aldrig

Tyskerne, at de i 1848 af Forbitrelse over, at han havde taget dansk Tjeneste, ihjelslog hans tvende Oddere, som han havde efterladt i Bergenhusen. Ofte modtog han sjeldne Fugle og Hunde til Foræring af Kongen og fremmede Fyrster, der vilde vise ham deres Velvilje. I Slaget ved Dybbøl den 28. Maj 1848 stødte Helgesen paa en haardt saaret meklenburgsk Officer af høj Rang. Helgesen lod ham bringe ind i et Hus, og da han var afgaaet ved Døden, sørgede han for, at hans Ejendele tilstilledes hans Efterladte. For at bevidne Helgesen sin Erkjendtlighed sendte Storhertugen ham, da Freden var sluttet, en sjelden engelsk Hønsehund af udmærket Skjønhed. Af Kong Frederik modtog Helgesen smukke Hunde, Fasaner og mange Krigsbilleder, som han satte stor Pris paa. Kong Frederik og Helgesen forstode godt hinanden; Helgesen stod i høj Yndest hos Kongen, der tog sig hans Død meget nær.

Det forstaar sig af sig selv, at Helgesen døde fattig; han efterlod kun Gjæld, som hans Kammerater betalte af Taknemmelighed imod hans Minde.

Stormen på Frederiksstad.

den 4. Oktober 1850.

Herr Helgesen på vallen spejande står
med en handfull hurtiga och käcka gossar;
luntan brinner och hjertat otåligt slår,
men intet skott mot fienden än han lossar.

Granater och kulor hagla härs och tvärs;
ur femtio eldgap tysken sin ilska sprutar.
„Fätter“ är högmäld; på sin sista vers
han sjunger kanske likväl, förrn dagen slutar.

Fredriksstad re'n åt offerdöden vigs,
lågorna flämta som ur Vesuvii kittel;
Willisen till sin „Theorie des Kriegs“
skrifver ett nytt, ett lysande kapitel.

Herr Helgesen kring vallarne vaksam går
och mönstrar sina behjertade danska gossar,
handen knytes af harm och hjertat slår,
men intet skott mot fienden än han lossar.

Då rycka omsider tyskens kolonner fram,
med cimbriska Skrik och ett vrålande: „Meerumschlungen“.
Som Vesterhafvet bryter sig mot sin dam,
så vräker sig massan öfver morasen och ljungen.

Och dubbelt argare dånar kanonens röst,
och bomberna dansa vildt i den dunkla qvällen,
men ännu tiger han still, med härdadt bröst,
den gamla björnen ifrån de norska fjällen.

---

hurtiga, raske. gossar, Drenge, Gutter. härs och tvärs, paa Kryds og Tværs. Ilska, Arrighed. re'n (redan), allerede. flämta, flagre. Vesuvii kittel, Vesuvs Kjedel (Vesuv, ildsprudende Bjerg i Italien). dam, Dæmning. vräka, vælte.

Och re'n på vallen tysken sätter sin fot,
på bröstvärnet redan han sin fana ställer . . .
„Nu, mina barn, är tid att ta Michel emot!“
Björnen sin jernlabb öfver offret fäller.

„Bra, mina gossar! först ett säkert lod,
derpå med kolfven man emot man! det hjelper;
undan för Dannebrog, du ystra blod!
här väl din halta triumfvagn sist dock stjelper!“

Herr Helgesen, kommendanten, ler i sitt skägg,
den leken är icke dålig i hans tycke.
Tre gånger ränner tysken pannan i vägg,
men slungas i grafven för sitt mandomsstycke.

Tusende döda dela markens säng,
hundrade slukas utaf elfvens bölja,
splittrade bataljoner i flykt och fläng
söka sin blygd i nattens mörker hölja.

„Bra, mina gossar! — ropar herr Helgesen, —
Michel skall minnas, tänker jag, den törnen!“
— Häfden också skall minnas den länge än,
Fredriksstads kalabalik, och den gamla björnen.

Orvar Odd (Dr. Sturzen-Becker).

Michel, Øgenavn for Tysken. lod, Kugle. undan för, bort fra, yster, vilter. stjelpa, vælte. i hans tycke, af hans Mening. fläng, Gallop. blygd, Skam. hölja, skjule. Häfden, Historien. kalabalik, dette Navn fører Karl d. 12tes bekjendte Kamp i Bender 1713, med en liden Flok Svensker mod Tusinder af Tyrker.

